

הָאָרֶץ: 7טו וַיֵּין

וְיִשְׁמַח לִבְב־אֲנוּשׁ לְהַצְהִיל

וְיִרְקוּ לְפֹלְחָנָא דְכִבְר

פָּנִים מִשְׁמֵן

וְלֶחֶם לִבְב־אֲנוּשׁ יִסְעֵד:

נְשָא לְמַפְק לְחֵמָא מִן אֲרַעָא:

טו יִשְׁבְּעוּ עֵצִי

יְהוֹה אֲרוּי לִבְנוֹן אֲשֶׁר נָטַע:

לְפָא דְכִבְר נְשָא לְאֲנִהְרָא

לְפָא דְכִבְר נְשָא יִסְעֵד:

טו שְׁבַעִין אֵילָנָא דִּי כְּרָא יֵי אֲרוּי לִבְנוֹן דִּי נָצִיב:

אֲפִיָא מִן מִשְׁחָא וְלֶחֶמָא

רש"י

(טו) עצי ה'. בגן עדן:

מצודת דוד

מצודת ציון

(טו) ויין, מצמיח היין המשמח לב שותהו: להצהיל.

(טו) להצהיל, ענין הארה, כמו צלהה ושמהה (אספר ס טו): יסעד, ישען:

מצמיח השמן להאיר פני האדם על ידו כשירכה לאכול ממנו ולמשוח בו: ולחם, מצמיח הלחם

להסעיד לב האדם מחולשתו: (טו) ישבעו, מן המטר ישבעו עצי ה', וחזור ומפרש ארוי הלבנון אשר נטע הם אילני סרק שאין מדרך האדם לנטעם וגדלים מאליהם, ומעשי ה' המה:

אבן עזרא

נכבד: (טו) ויין, הזכיר הלחם והיין, כי שניהם חיי האדם, ובעבור שהזכיר מעשה היין הזכיר מעשה הלחם: להצהיל, לתקן להאיר: (טו) ישבעו, לאשר החל דבר הגשם משקה הרים: ישבעו עצי ה', הם הנותנים פרי

רד"ק

עשב שהוא מאכל האדם, כי אותו יצא עם עבודת האדם כמו שנגזר על אדם הראשון בועת אפיו תאכל לחם, אבל מאכל הבהמה תוציא הארץ בלא עבודת האדם. ואמר להוציא לחם מן הארץ כי עבודת האדם באדמה היא לעצמו ולצורך הבהמות שעובד בהם האדמה כמו הבקרים והחמורים, ויהיה המבחר בהם לעצמו כמו החטה ולבהמות השעורים והתבן, ולחם הוא כלל לכל מאכל, וזוכרים אותו ברוב על הלחם שהוא תמידי למאכל אדם, ועליו אמר ולחם לבב אנוש יסעד: (טו) ויין, ומוציא גם כן מן הארץ

יין, כי גם הוא לתועלת האדם לשמח לבבו, ואם ישתהו כמדה ייטיב שכלו, כי עם שמחת הלב ייטיב השכל והנביאים לעד, ומוציא גם כן שמן שאוכל אותו האדם ומצהיל ומאיר פניו, וגם כן מדליק בו בלילה, אבל זכר עיקר תועלתו שהוא מצהיל פנים, ופירוש משמן כלומר להצהיל פני אדם ממה יהיה מהשמן, ולפי שזכר תועלת היין והשמן, זכר תועלת הלחם אף על פי שגלויה תועלתו, ואמר לבב אנוש יסעד, כי אין מאכל סועד הלב כמו הלחם: (טו) ישבעו, מהמטר שזכר למעלה משקה הרים

מדרשי חז"ל

הארץ שנאמר: יהי פיסת בר בארץ, תנו רבנן: מהו אומר המוציא לחם מן הארץ, ור' נחמיה אומר: מוציא לחם מן הארץ. (ילקו"ש).

תניא רבי יהודה בן בתירא אומר: בזמן שכית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר שנאמר: וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך, ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביין שנאמר: ויין ישמח לבב אנוש. (פסחים קט.).

(טו) ויין ישמח וגו', ומי סעיד חמרא כלל והכתיב: ויין ישמח לבב אנוש ולחם לבב אנוש יסעד, נהמא הוא

רבא רמי, כתיב ישמח וקרין ישמח, זכה משמחו לא זכה משממהו. (סנהדרין ע.).

דסעיד חמרא לא סעיד, אלא תמרא אית ביה תרתי סעיד ומשמח נהמא מסעד סעיד שמוחי לא משמח, אי הכי

אמר ר' יהושע בן לוי, מעלין אונקלי בשבת, מאי אונקלי, אמר רבי אבא: איסתומכא דליבא, מאי אסתא, כייתי

נכריך עליה שלוש ברכות, לא קבעי איניש סעודתייהו עלויה, אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבא, אי קבע עלויה

כמונא כרוינא וניניא ואגדנא וציתרי, ואבדתא לליבא בחמרא, וסימנך ויין ישמח לבב אנוש. (ע"ז ט.).

סעודתייה מאי, אמר ליה לכשיבוא אליהו ויאמר אי הויה קביעותא, השתא בטלה דעתו אצל כל אדם. (ברכות לה.).

ולחם לבב אנוש יסעד, אמר רבי יצחק: בתורה ובנביאים ובכתובים מצינו דלחמא מזוניתא דליבא, בתורה שנאמר:

תני תנא קמיה דרבי יוחנן: כל מיני משקין יפין לחלום חוץ מן היין, יש שותהו וטוב לו ויש שותהו ורע לו, יש

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם, בנביאים סעד לבך פת לחם, בכתובים ולחם לבב אנוש יסעד. (ילקו"ש).

שותהו וטוב לו שנאמר: ויין ישמח לבב אנוש, ויש שותהו ורע לו שנאמר: תנו שכר לאובד ויין למרי נפש, אמר ליה

(טו) ישבעו עצי ה', א"ר חנינא: כקרני הגבים היו ועקרן הקב"ה ושחלן בגן עדן, ישבעו עצי ה', ישבעו חייהן

רבי יוחנן לתנא, תני תלמיד חכם לעולם טוב לו שנאמר: לכו לחמו בלחמי ושתיו כיון מסכתי. (שם נ.).

1

ידי תמן צפריא עבד שרפפין וותא בראו בית מדרשה: יח טורף:

(יז) צפרים יקננו. יש מצודת מצודת (יז) צפרים. הוא שם כולל לכל ומדור: חסידה. שם עוף: (יח) צינעלים. ע

סלעים להיות מחסו ישבעו פעם אחרת ארוי ל (יח)

מעליותיו וגו', והעצים האי וסמך העצים אל ה'. כי ו והנישאים, לפי שאין בצמיח אדם, שהרי זכר למעלה הע עבודת האדם, לכן זכר אלה אלא רצון האל יתברך לבו להוציאם לפיכך אמר עצי אשר נטע, וזכר הארזים ו הגבוה מכל עצי היער, ופיו לא יטעם האדם כמו שנטע משקה אותם מעליותיו ויש להשקותם, וגם יש בהם במ שיוצאים כלי עבודת האדם (יז) אשר, עתה זכר מעלו בכריתתם יש בהם תועלת ל ולעניינים אחרים ולעשות מ אין בו תועלת לעשות בו מ בעצי היער יש בו להדליק עצים דקים טובים להדלקה, שאין עושין פירות, יש בה

ישבעו מימיהם ישבעו מטען. חנינא: לא היה העולם ראוי לה בשביל בית המקדש, הדא הוא לבנון אשר נטע, כמו דאמר (ילקו"ש) (יח) הרים הגבוהים צינעלים, יעלים אין כתיב כאן אלא ו למה נבראו, כשביל יעלים, מתיראה מן החיה, ובשעה שד מכניס בה רוח תזוית ומקשקי

Handwritten notes in Hebrew and Aramaic, including a circled number 15 and various phrases like 'גביתא דאנוש' and 'ה' ארץ'.

6

Be'veviste, Hayyini

ס פ ר

שאלות ותשובות

לרבנו

כמהר"ר חיים בנבנשתי זלה"ה

מחבר ספרי

כנסת הגדולה

על כל הארבע טורים

צולם ונדפס מחדש

ע"י

מכון שילה

ירושלים תשל"ז

חלק שני ממשניות א"ח

אימיר חלול שנת תה"ל אור לגברי ועובי העיר י"א

א

שאלתם

עכשיו שבזר המלך והעביר קול בכל מלכותו שלא ימצא יין מכל וכל ומי ימצא
בניחו או נרשחו ופי' טפת יין הרמין יתעבד וביתיה נולי יתסס אף יעשו על
קדוש ועל ההבדלה וששמעתי שיש מי שהורה לסחוט אשכול של ענבים ולקדש עליו והתיר לשחוט
אחרו ביום שנת עצמו אש הורה כדון או לא ושכמ"ה :

תשובה

לסחוט אשכול של ענבים ולקדש ולהבדיל עליו הא ורואי לא צריכה רבה דוואי יין מקדי
ויכול להבדיל ולקדש עליו אבל מה שהתיר לסחוטו אפי' בשנת טעה נפשיעות דמ'
פירושים שנאמרו בהיה מימרא דפרק חגיגת אמר רב יאודה אמ' שמו"ס סוחט ארס אשכול של ענבים
בו ובתנאים נאורך נח"א סי' רפ"ז השנים מהם מוקמי הך מימרא בי"ט ולא בשנת ואפי' לתרי פירושי
אחרוני במימרא זו מתוקמא אפי' בשנת היינו דוקא לקרי' שיש בה אוכל וה"ל משקה הבא לאוכל אבל
לקצרה שאין בה אוכל וה"ל משקה הבא למשקה אסור והיינו מתני' דתנן בראש חגיגת אין סוחטין את
הפירות להוציא מהם משקין ולא יצאו מעצמם אסורים ר' אומר אש לאוכלין היוצא מהם מותר ולא
למשקין היוצא מהם אסור ובגמ' אמר שמואל מורה היה ר' יאודה לחכמים בזתים וענבים מ"ט כיון
ולסחיטה נינהו יהיב דעתיה ופרש"י מודה ר' דהע"ג דהכניסן לאוכלין היוצא מהם אסור דכיון דרוב
לסחיטה כי אתי ליני משקה יהיב דעתיה למיהוי ניחא ליה נהכי ע"כ . והכי נמי אמרין התם בשם
רבה מודה ר' לחכמים בזתים וענבים ואפי' לעולא אמר רב שהמר חלוק היה ר' יאודה בזתים נענני'
הא אמרי' התם הלכה כר' נשאר פירות ואין הלכה בטחיה בזתים נעננים נמצא רכ"ע ס"ל דזתים
וענבים אסורים ואפי' יצאו מעצמם אסורים וכמ"ש הרי"ף וכל הפוסקים וא"כ חלו שפחטו האשכול
לתוך הקצרה לקדש עליו ורש"י להם מחטאת לרצת ר"ח שפסק כר' דאפי' למימיהם חייב חטאת .
ויראה שטעם במ"ש פרק המוכר פירות אמר רבה סוחט ארס אשכול ענבים ואומר עליו קדוש היום
כו וחשב דכוס שנת קלמר וסוחט ארס אשכול של ענבים ואומר עליו קדוש היום וליתא דהתם לא
קפיד חלה לומר דהע"ג שפחטו מע"ס למחר כיום שנת יין מגתו קרינן או שפחטו ערב שנת לערב
קורס שתחשד ואומ' עליו קדוש הלילה חלל לא בא להתיר לסוחטו בשנת ואף מה שהורה המורה אפי'
במול לסחוט ענבי' ולקדש עליו ולהבדיל עליו לא כיון יפה דכיון דהקהל הטילו חרס שלא ימצא כנית
יאורי שום יין חלא ישפכו מיד אף התירוש בכלל החרס דמי סגור מן היין אסור בתירוש כרמשימ
בפתני' דגוררין מן היין ומותר כיון תפוחים דמדאינו מתיר אלא ביין תפוחים נפיק ובתירוש
אסור ובתוספתא תניא הגורר מן התירוש מותר ביין משמע הא הגורר מן היין אסור בתירוש וכן
פצחתי למהרי"ל ז"ל בלקוטיו שאחר ורשותיו כתב כגורר מן היין אסור בתירוש אפי' טרם ניתן לבת
וכ"ש אש הכניסו לבת :

והתיבון

הנראה לע"ד שיקחו צמוקים שיהיו נכס לחלומות אלא ידרוך אותם יצא מהם דבש
ויגשלים נמים ואחר שיגשלים יסננס וימשור המים מן הצמוקין ועל אותם המים
יקדש עליהם ויבדיל עליהם ולמותי זה ממה שכת' הרב ז"ל ככ"י א"ח סי' ר"כ כתב דמי שריית צמוקים
ובישונם מספקין לן אש יש להם דין הפרי עצמו לענין ברכה אחרונה ירא שמים ארוצה לשתות מהם
אל ישתה חלא תוך הסעודה וסוים הרב ז"ל והוא דמי צמוקים שוים למי תאנים היינו כשהצמוקין
מערכין עם המים הא חס נמשכו המים מן הצמוקין ה"ל יין ומגבר עליהם כפ"ה ג ע"כ . ומאחר
דמנרכין עליהם כפ"ה ג ה"ל יין גמור ומקדישין ומבדילין עליו וכן מצאתי בפירושו חל הרב מהר"ש
פלוני ז"ל בתשובותיו חלק י"ד סי' י"ב כתב כלשון הזה ופשיטא דהגורר עצמו מן היין מותר במי צמוקין
הנקי א שריבית ואע"פ ש:קרא יין לענין הברכה שמברך עליו כפ"ה ג ואומרים עליו קדוש היום משום
דשפיר מקדישין לקדש עליו ותמרא מעליא הוא כמ"ש הריב"ש בתשובותיו סי' ע"ג ובעור א"ח סי' ע"ג
ע"ס

ע"כ למדנו מדבריו שני דברים הא' דנקרא יין לענין ברכת בורא פרי הגפן ולומר עליו קדוש ושאינו נקרא יין לענין הנזיר מן היין שיהיה חסור ביין צמוקין ואני אומר דאף אם נאמר והנזיר מן היין חסור גמי צמוקין בנזיר דין אינו נכנס בכלל החרס דאמרו דמוכח טובא שלא הטילו הקהל חרס שלא ימצא לשם חרס יין אלא מפני פחד המלכות שהעביר קול בכל מלכותו שאם חרס לא ימצא לו שום יין ונשכיל שלא יכשל שום חרס בזה ויסתכן גזרו חרס על הדבר וכיון שכן הוא לא גזרו אלא על מה שהמלכות מונע אותו ואם ימצאו לו מחותו יין יחייב את ראשו למכור אבל דבר שהמלכות אינו מקפיד על זה ואם ימצא בשום בית אין בו עון אשר חטא גם היאודים לא הקפידו על זה ולא חסרו בחרס אלא על מה שהמלכות מקפדת וכבר הסכימו מן החכמים דאפילו למ"ד דמוסיפין על פה ההסכמות מה שלא פורש מבח אמרו דוקא דבר הרומה לו משום דאיכא למימר גם בזה כיונו מתקני ההסכמות אע"פ שלא פירשו בפירוש אבל להוסיף מה שאינו דומה לה לא אמרין שמוסיפין והשתא דלתינן להכי דחזינן בתר הכונה אפשר לומר דאע"ג דיין צמוקים שלא נחמנו הצמוקין ע"י הנשול אלא ע"י שריה ששורין הצמוקין ואח"כ מעצין אותם מיקרי יין לקדוש ולכרבה וגם אינו נכנס בכלל הגדר כמ"ש מהר"ם הלוי ז"ל בסי' הכו מ"מ ב"ד יש לחסרו דודאי נכלל בכלל החרס כיון והמלכות מקפיד על יין כזה שאם החטא ימצא לשום חרס יין כזה יחייב את ראשו למכור וכן הטוב והישר בזה לבשל הצמוקין על הדרך שכתנתי ושאל תחמר דמ"ש מהר"ם הלוי ז"ל בסי' פז דיין צמוקין יין הוא לענין ברכה וקדוש היינו יין צמוקין ע"י שריית הצמוקין ולא ע"י בישול וכיון צמוקין שדברו בו פה הריב"ש ז"ל בסי' ט' והרב בעל הטורים בסי' רע"ב ה"ח ליתא דכיון דהרב ז"ל בסי' א"ח סי' ר"ב השווה מי בישול צמוקין למי שריית צמוקין לענין ברכת נפיה"ב שאם נמשכו המים מן הצמוקין דמנכרין עליו נפיה"ב ה"ה לענין קדוש והח נהא תליא וכדליתא בכתרא פרק המוכר פירות דף ל"ו דגרסינן התם אמר רב אין חומרים קדוש היום אלא ענ היין הראוי לנסך לבני המזבח למעוטי מחי אילימא למעוטי קוסם פלוגתא דר"י וריב"ל הוא לא למעוטי שריחו רע ואב"א למעוטי מגולה וכתב רש"י זל למעוטי מחי חמר רב אין מנכרין אלא על היין שראוי לנסך ע"ג המזבח אילימא למעוטי יין קוסם אחא ולמימר דאין חומרים עליו קדוש היום הא נפיה"ב מנכרין ואמאי הא פלוגתא דר"י וריב"ל דלר"י חמרה היא ואפ"י לענין קדוש ולריב"ל חלה הוא ואפ"י בנפיה"ב אין מנכרין עליו דלר"י כיון דלגבי תרומה חשיב ליה יין ה"ה לענין קדוש ול"ש קדוש מנפיה"ב אלא לענין מ"אום מ"אום הקרינהו נא לפחתך אלא למעוטי שריחו רע ומ"אום הקרינהו נא לפחתך מ"אום מ"אום ומיהו כפיה"ב מנכרין עליו כו' ע"כ הנה מבוחר דהא נהא תליא דהיכא דמנכרין עליו כפיה"ב מקרשין עליו זולת נריחו רע ומגולה דאע"ג דמנכרין עליו כפיה"ב אין מקרשין עליו מ"אום מ"אום ומ"אום הקרינהו נא לפחתך וכיון דמי בישול צמוקין אחר שפירו מהצמוקין מנכרין עליו כפיה"ב ה"ה שמקדשין עליו הלכך ללאת י"ח קדוש והנדלה ושלא ליכשל בגזר החרס הטוב והישר לקדש ולהכדיל על מי בישול צמוקין ע"ד שכת' והוי יודע שבהיותו עסוק בזה וקדקתי על הש"י ריב"ט שנוהגין לעשות כשוק השיב"ט יש למכור ימי הקצין שאינו ראוי לקדש עליו שאין לומר עליו בברכתו כפיה"ב אלא שהכל נהיה בדברו שראיתי לרב ז"ל בבי' א"ח סי' ר"ב מחורשין אכתב כתוב ב"ח על הארופ"י מנכר עליו שהכל ופאט הוא וענין → הארופי הוא שורכין הענבים ואחר דריב"ט משימים בתירוש עפר לכן יודע שעה אחת או יותר מעט כדי שיכול היין הו"ל מהם מהרה ויעמוד במתיקותו ואח"כ מחמין אותו בכדי שאן היד סולדת בו גם השדיכ"ט שעושים כשוק השיב"ט י"מ משימין העפר בתירוש כדי שיהיה מתוק ולא יהיה בו טעם קיוהא וי"מ מ"ה מהארופי דבין בזה אותו העפר גורם שהתיי"ש לא יעשה יין אלא יעשה במתיקותו ולכן דעתי מסכמת לנכר עליו שהכל וכמומה לי שנקוטב"ק מנכרין עליו וכיון → שברכתו שהכל אין מקדשין עליו וזה כ"ל פאט הנלע"ד

כתנתי הצעיר חיים נכמה"י בנכנסת ז"ל :

כתרעס

ב גתרעס

אזימיר אלול הת"ל להח"ה כמה' כ"ת הרבה על פחכס השלם כמה"ר ש שבמר לגלול הס"ת ושם עליו המפה ו לו לתת טורה כבוד מאחר שאין צורך להמתין כ"כ כמו שה לא יהיה פותח המפטייר עד שיגלול הגולל הס"ת פי' שית ויעתיקו החזן מהבימה למקום שיושב בו שם כשגוללין או להחיל לגוללו אלא כל שהספר יהיה נסגר ויעתיקו למקו כפירוש הראשון אין צורך אלא להתחיל לגוללו לא להמת דעתנו בזה :

תשובה

תמה אני על כ"ת שהחריד כל החרדה הזו להמתין כל הבליה והא ליתא דבריו חו שאילו היה כ"ת רואה מ"ש הרב ז"ל בה"שנח סי' רפ"ד שש כמה"ר שלמה זמם שהמתין עד שגלל הס"ת מכל וכל וז"ו המפטייר מתחיל עד שיגלל ס"ת בכתב המרדכי פירש הר"י יבין אל המפטייר וכן פירש"י ז"ל וכשכלי הלקט כתב הטעו והס קורין בנכניא וכו' ור"איתו איני מכיר וכו' ע"כ והשתא נ איכא כמה תיובתי במלתיא חר"א למה בסי' קמ"ז הביא דברי ולא הביא דברי המרדכי בשם הר"ש דצריך שיבאור כל הג דברי המרדכי ודברי שכלי הלקט ולא הביא דברי ח"ח הא שגם הגולל יבין אל המפטייר וזה הטעם חפסו כל הפוס' בשאל יתחיל להפטייר עד שיחיל לגלול ולא ימתין עד הבליה לא יהיב דעתיה אל המפטייר ומ"ש רישא ומ"ש ש מלכד שהרב ז"ל בסי' קמ"ז הביא פנר"א ח' ובסי' רפ"ד ס"ר ח' וז"ל אין המפטייר מתחיל עד שיבאור לגלול הס"ת כו"י ע"כ ומן התימה על כ"ת דרדרייק מ"ש בסי' לידוק מ הקצר כתב עד שיבאור לגלול דמשמע עד במירא של גל קח' כלומר כשסוגרו ומלכד דלא שייך שיעור נסגרת הס הלכה רווחת דכסוף גולל ואח"כ מנכר כמו שפסקו הרמב הל"ק בב"י א"ח סי' קל"ט בעד הרמב"ם ז"ל וכן פסק בסי' בהגהת ב"י אות ז' וכן הוא מוסגר ועומד משעה שם אחרונה באופן שמי"ש הרב בס' הקצר עד שיבאור לגלול ג עד שיבאור ולא משיתחיל ומה ראה כ"ת לתפוס מ"ש בכ בס' הקצר שהוא ממש כמו שפשה החר"ש נ"ו : ואם היה רואה שדבריו בבי' שני המקומות ונכ"ה הקצר הם דו זה אומר שחילוק הטעמים תלוי בחילוק הפירושים דלמי שטעם פנר"א משום דאיכא בזיון לס"ת שלא נגלל עדין אין כאן בזיון לס"ת ומאן דמפרש עד שיבאור כל הבליה נבמר הגליל מכל וכל הגולל לא יהיב דעתיה לשמוע למ לדעת שמי"ש הרב בב"י סי' קמ"ז וי"מ עד שיגלול שיהיה ו כפי' הראשון ראפי' מתחלה לא בעינן אלא כל שנסגר הו

L

9) Benemiste, Hayyim

בני חיים
לפני אלהים ולכל יישוב

רצון מלך יישוב ירושלים ויהי עמו שלום ושלום

בני חיים הם לפני אלהים ולכל יישוב

ספר בני חיי פשוט הלך יד יקרא עין ודעה

הכרו ונסו יסרו נחול ארזינו הרב הנאמן הנחול
המכורסם הסם נפסינו כחיים כמה"ר
זכה"ה זכר אור תורתו האור זרח
לכניס כושרו לצדק
ארכשו טורים ריבומו כיכר בקפרן של
לדיקים מאיר עיני חכמים וגם לרבות ספר **דינא דחיי** על הסמ"ג
וקצת סאלות והספודות א"ה סכנה ברו על
והן עתה זכינו לאורה להוליא לאור העלומה ספרא הנא דאשכחתי
בבית גנזיו של הרב המובהק זרע האתנים פוסקי ארץ כהה"ר

חוקיה רפאל חיים אלפי אנדארי ה"ה

ואחיו ה"ה הסלם היימן המלויין כהה"ר **אברהם אלפי אנדארי ה"ה**
אחאן לסיפא מחי קב"ה והלאה עם קצת הסובות חלק **אחיעזר קהל עין**
הגן נמלאו בבית גנזיו של הרב המופלא וכבוד ה'
מלא כהה"ר **חיים מודעי ה"ה**

ואפריון נמטייה לאיס החקר הנביר הכסם המרומם
על כל העלה רמה ותהילה כהה"ר **חיים הכהן**
חפצי ה"ה אשר הכריזו התקונות נרצה לתת די מחסורו
לדורך ההולאה בכל חבל כל לזכות את הרעים זכות הרעים חלוי
נו וזכות הרב הנאמן כהה"ר זל"ה יגן עליו לו ולזרעו אחריו אה"ר

ומחוקקא טיבותא לזכר בר וגדול ליארויס הנביר ה"ה המ"ו
אחוב לשמים ולבריות כהה"ר **דניאל כה"ר יוסף בורלה ה"ה**
הוא היה בנרס המעלות נרצ עו ותעלותו להוליא
לאור העלומה יכה סא"ק זכות מן הנאמן כהה"ר יגן עליו לו ולזרעו אחריו כה"ה

הובא לבית הרפום עלי יד הקסם
הסלם היימן המלויין כהה"ר **חיים ברוך פאפורטה**
הי"א גם ברכות ישעה לעילא הכל כרכחא
אורן ימים כימינו ובשאלו עושר וכבוד זכות מרן הרב הנאמן כהה"ר זל"ה
יגן עליו ויזרחו סמיכין פלוכי אה"ר

ועתה יוצא לאור מחדש

ירושלים

שנת חמשת אלפים ושבע מאות ושלשים

לפי סג"מ אה"מ אה"מ י"ב : ל

בית מדרש יישוב ירושלים ויהי עמו שלום ושלום

ספר בעי חיי נקרא עץ הדעת משיות חיד סי קסט קע

10

והנה הרב ז"ל בבי וכו' פתג' דמדיק זה למדנו דין
 שנתנו עט תבשיל או עט מקיץ אחרים ונגע בו
 הגוי קודם שהרתיח על האור מותר וגם זה כתב בסה"ת ע"כ
 ונראה דמ"ס וכו' סמ"ג קאי אה"ס לעיל שכתבו התו"ס שה"ת
 דמיתניא בתוספתא אלונתית כל גוים אצורה מכני שתחלתו
 יין משמע דאם תחלתו יין של ישראל מותרת היא במגע גוי
 דאי קאי למאי דמליק מיניה למ"ס הר"א"ס כגט הר"א"ס ז"ל
 שדקוק בן מרישא דברייתא אין גילוי מזה בדברי הסמ"ג
 שתחלת דברי הסמ"ג הם כפי כרס"י ז"ל וכן פירש רס"ל
 ז"ל בביאוריו לסמ"ג ז"ל אבל קשה דמדתמיס הרב ז"ל בבי
 ונס זה כתוב בס"ת גרשה דקאי למאי דכתב הר"א"ס ז"ל דאי
 למ"ס התומ' כבר כתוב למעלה שכו"כ בקצר התרומה ומלאתי
 למהר"י בביאוריו לסמ"ג פירש תחלת דברי הסמ"ג שכתב
 יין שנתנו בתבשיל או עט מקיץ אחרים ונגע בו הגוי קודם
 שהרתיח על האור הותר וראיה מיתניא אלונתית כברייתא
 מותרת פירוש כברייתא שלקחה גוי מישראל עשויה מיינו של
 ישראל ע"כ ככר"ת יט"ט וא"כ לדברי ז"ל הא דמיתניא ראייה
 מהברייתא ל"ל דקדוק הר"א"ס ז"ל וזולתו רבינו המחבר
 ז"ל הכיר בן דברי סמ"ג אבל איני רואה קום גילוי בדברי
 הסמ"ג שמפרש ככר"ת והנכון ככירוש רס"ל ז"ל ואיך סיהיה
 בין הכי ובין הכי לכ"ט תבשיל שיש בו יין שנגע בו הגוי קודם
 שהרתיח מותר

וכתבו בתום' ואומר ריב"ז"ה דוקא תבשיל לפי שאין
 ניכר היין בעין כלל אבל כשהשימין אותו בשומין או
 בחרול' שמה יש לחוש למגע גוי לפי שהוא בעין יותר וכן
 הלכה למעשה ע"כ אבל בהנהגות מיימון כ"ח מהמ"א הביא
 דבריהם הרב בבי י"ח ס"ק כ"ג כתבו בהם סמ"ק דב מוריים
 אין להתייר מכני שרוב כעמים היין קף למעלה לבדו בלא
 תערובת מיהו חרול' שהוא עב הרבה ל"ל להתייר בדיעבד אי
 כיון ליהזר עכ"ל ובהג"ה מרדכי בפרק אין מטמדין והובאה
 בתהנות הר"ם מטקסין למרדכי שדפס בקרקא כת' מכאן
 יש להתי' שלשיות שנגע בו הגוי וכמו כן חרול' שנגע בו הגוי
 ע"כ וכיארור דבריהם בלחא וחרול' שהיה בהם יין ונגע בהם
 הגויים בשלטי הגבורים פ"ב דע"ז כתוב דאותה מטממת
 שאינו טובאין מהגויין וכת' ומערבין לתוכה חומץ דלח"ה' שכתב
 החומ' לתוכ' אין במגע גוי כל' מה שאינו ניכר אבל המטממין
 שאוכלין קודם טעורה שקורין אינסאלארה מטממין וחורת
 וכללים שנותנין בתוכה חומץ והוא בעין כ"ל דאסור במגע
 גוי כיון דהחומץ בעין ע"כ ויראה ברור דלא כליגי כל הני
 דבנותא על ריב"ז"ה שאמר חרול' שנתנו בו יין שנגע בו הגוי
 דריב"ז"ה ז"ל מיירי בחרול' עב שהיין אינו בעין וכדמכח
 והני רבנותא מיירו בחרול' עב שהיין אינו בעין וכדמכח
 להכוס ז"ל ומכאן מודעא לדון אלנו בכבושים הללו של ישראל
 שנגע בהם הגוי אש"פי שנותנין לתוך המים חומץ או מי
 בוצר דאין לחוש למגע הגוי כיון שהחומץ והבוצר מעורב
 במים ואין ניכר בו החומץ או הבוצר לא במראה ולא בטעם
 ועדיף מחרול' עב ובלחא שיש בו יין ונגע בו הגוי ולכ"ט
 אין בובית מיהו למגע גוי וזו אינה לריב"ה לפני'
 חמנס אש באה האללה על כבושים של גוים שטעוהו
 גוים אש מותר ליקח ממנו הא ודאי פשיט' דאסור
 גמור הוא דאש"פי שטעמו החומץ או מי הבוצר מעורבים
 במים מטקרא כשהיו ביד גוי קודם העירוב כבר נאסרו
 במגע הגוי וכי משום דאיערוב פקע ליה איסוריה וכדרך
 באחרו נמ' על יין מבוטל ועל חומץ של גוים וכי משום
 דאיפסיל או החמץ פקע ליה איסוריה ומכל האמור
 למעלה מבוחר איסור דבר זה דהא אלונתית בין לפירוש
 רס"י ז"ל בין לפירוש ר"ת עטס איסורק משום היין שהיה

בהגהת הטור
 ותמיהא איני שראיתי בקובט' מהנה פשוט ליקח מן הגוים
 כרוכ כנו ש במים וכן קדוהין כבושים במים ואין
 מכלים ואיפשר דבקובט' הוא דבר ידוע שאין מערבין במים
 חומץ או בוצר אי נמי אש"פי שנותנין בו חומץ או בוצר
 הוא מעט וכיון דמין בשאינו מינו הוא בטל בא' כדאיתא
 ביד' סימן קל"ד הנלע"ד פתבתי הלעיר חיים בכמה"ר ישראל
 בנבנתת זלה"ה

סימן קע מעיר מבצר שנת התכ"ד

דקדוש ישראל דיקתך כהררי אל אשר ברא אלהים וכל
 קדושים עמו לשרתו ולברך בשמו והכדילו לו
 להקדישו קדוש קדוש כתר מלכות בראש תשארת אנשים יכתוב
 לו רובי תורתו חקיו ומשפטיו כי בו בחר וחסק באבותיו ה'
 אלהיו עמו ותהי המערה על שמו לא חסר דבר ומילתא
 דמסתבר דעיל וגפיק בלא בר ויארונ כל מחמדי עין בן
 סורת עלי עין

עין הארץ להאיר על הארץ השוכט כל הארץ כהלו
 ברוב מלכה ותורה אור אור יקרות בורקין אותו
 כשבע חקירות להבין ולהורות והיו למאורות לא ידעתי סבורות
 נהר פלגיו פלגי מים מים שאין להם סוף כוף דבש אמרי
 נועם ה' לחנות זאת התורה אשר שם שם לו חוק ומשפט
 דכהירין ליה גבילי דאורייתא כאלורא זנה"ר דע"ה על כן
 לבני 7

ספר בעי היי נקרא עין הרעה בשו"ת ה"ר ש"י קע

11

עין עיני לא יחול מלכרע כורתא בנייתא וקורט חלפתא
 ובישת חרול אפרי מסכיל אל דל
 החיס נכתח עיניס מקור מים חיים אשר לא
 יכובו מימיו מי עברה ערו ערו עד היסוד
 חכום אל תהום קורא לקול כינוריק כל מסבדיך וגליך מחזיר
 בשנות ולכל עיף ולתא ובריא וסמא מרגלא כפומיה
 הוא וסמיה ורמזי היא מולאת כמולאת אלום נוכך ספיר
 ויהלום לשמור את דרך עץ החיים

עין משפט מקור הכרק מחזיק כל ברק וזורק הכרק
 ומאורו ומיץ דתו להסיב לבנות בניס וחבות
 חרפה כרפה בכל מדימת המלך מלכו של עולם ולכו כפסמו
 של אלום החיה חיים יחיהו לעולם אל ישוב דך ככלס *

עין ארובי אל יריאיו והקדים קרואיו לתורתו לעומת
 מהצרתו לכן שמתי פני כחלמים אלחתי ידי וילא
 שגדר הסיכוי ומרנתי תורה היא וללמוד אני לריך ושכיר
 ובריק לבנות דבר חכמת בינה זה ילא ראשונה ודרד תבונה
 ונבחרתו החוקתי ולא ארפ' ממנו'ל' ועל חסירותו כשחתי כי
 לא יראני ההשפס והייתי בעיניו כמתעל' ואפריין נמטי'
 כי אחרתי בללו נחיה ואל יבנה ענות עבי כמוני אני לא
 אשלתך כי אם ברכתי מבלר מים חיים

ע"ה נאני במגלת נבחר ואיכור חסתי ולא התמהמהתי
 בו בעט לב תורתו ועזרתי לחקור ולדרוש למו
 בצרה כרה ראש בסוף וכראש המה יבגו ואני אהרום כי
 אפרוז המון רבה ונהמתי על עבר ואשר אנהגין כמות הכביר
 אכן חלור שמיחיון ורש'יכין בתירוש אחר שדורס הישראל
 צנת כל גוים ואל"כ הסליכין בו עפר ידוע לכן טעה אהת או
 יתר כדי היכול ייזרכך ויתברר התירוש מהרה ויעמוד
 במתיקותו ימים עד שיתבשל ויעשו ממנו דיבסי הנק' ארובי
 ענהגין פה אחר שמסליכין בתירוש ההוא אותו העפר
 פהס ואל"ך מתבשל הגוי בניאלו ונושא ונותן בתירוש ההוא
 לבטלו וקונה ממנו יאר' וסלתי את כי אנשי המקל' ואמרו סכך
 כהנו מימי עולם ואנשים קרמוניות ואמרתי להם קרמוניות אל
 התבוננו מהיכין ומאין הרגלים ולא מלחתי בפייהס מענה
 נרמח שמך לזכר לתורה ולתעודה ואמרו לי סכך נורגין
 בגליליכול יע"א ורט עלי המעטה וכאן היה זכאן נמלא אים
 קרל רב כעלים ירא חל"הים הח"ה כה"ר אברהם אלגוניקיי
 בר"ו סלתי את פיו ויורני ויאמר לי סכך נהגין בגליליכול
 מעולם לפי סכיון שהסליכו העפר בתירוש אין סס יין עליו
 ולא יעמוד ימים רבים כי לא יעטיל לא לין ולא לחומץ ואני
 אחרתי לו מאחר שנסעתיו כהיותו תירוש סס יין עליו ומה לי
 סיכסר ליתים והרבה יינות יפיהס וטובים לימים נפחדים ולא
 יושלנו לא לין ולא לחומץ ואדרבא העפר הזה מזכך אותו
 ועושהו יין טוב מתוק לחיך אוכל יעטס לו באופן שבהיותו
 תירוש סס יין מעליו לא סר וכיון שעוסק בו הגוי סלוקח
 היין הזה מן הגת בלול דך ויאר פעלו הרי נתנפך ואיך נוכגי'
 בו התר לקנות אותו הדבאי ואני בעיני חקרתי ודרשתי על
 מה שמך המורה להתר בדבר זה ואחרתי אולי ס"ל למתיר
 להתיר ממ"ס הרמב"ם ז"ל פ"ו מהלכות איסורי מזבח הכ"ט
 ד"ל ואלו היינו הפסולין לגבי מזבח המתוק והמעושן והמבוס'
 דאם או בשמט עד שנסתנה טעמו לביטל חבל יין אסחממין
 אותו בשמט וכן יין למוקין ויין מנתו סלא סהה מ' יוס כל
 חלו הינות לא יביא לכתחלה ואם הביא כשר ע"כ ואיכסר
 סעל זה שמך המורה להס להתיר כיון שהוא מתוק וזה העפר
 הסך לכן טהור הוא שמעמירו במתיקותו וכיון שסמול לגבי
 מזבח אוב לא סיך בו אס נסך לע"ו ובמ"ס הרמב"ם כפי"א
 סהמ"א אין מתנפך לע"ו אלא יין הראוי ליקר ע"ג המזבח

ומכני זה כשנארו על פתס ייכן ונזרו על כל יין סגט בו היו
 סיהיב אחר כהנאל לא גזרו אלא על היין הראוי לינך לפיכך
 יין תבול סל יראל סגט בו כגוי אעו אסור ומתד לסתות
 עס הכתי בכום אחד אלא יין מזוג ויין שהתחיל להחמיץ
 ואיכסר שיסתה אס ננט בו גוי נאשר ע"כ

וגראה לקורר הסגתי בי מ"ס הרמב"ם ז"ל יין מתוק סלמ'
 להנבח אינו על יין בן יומי כיומו סתן סכרו וסס יין עליו
 אכילו להנבח לא דבר אלא על יין סעברו עליו מ' יוס וסמ'
 מתוק זהו היין הסמול למזבח לפי סבל יין סעברו עליו מ'
 יוס זהו המתוק יוס כסורה הוא כי עתיר להנחמך וכל
 הטהור להחמיץ כהמזך דתי לפיכך סמול לגבי מזבח ואין בו
 דין נסך אלא זה התירוש שהסליכו בו עפר ואכר סימנוד זה
 ימים במתיקותו עד סיכסלנו לרשבי' הרי סס יין עליו ומתנפך
 כמגעו וככנטו בו כגוי ואסור לקנות מן כגוי הרבס הנעשה
 ממנו

ואם באולי המתיר התיר ממ"ס הרמב"ם בהלכות מ"א
 וכן יין למוקים ויין מנתו סלא סהה מ' יוס והעפר
 סניתיין בו אינו מעמידו מ' יוס ולא עטיל מלא דבר זה אין
 לו טעם ולא ריח שהרי בדיעבד כשר כמ"ס הרמב"ם ז"ל ואם
 כספון בזכות המתיר דמ"ל דזה העפר לדין הדבס יחסב
 סכת סס הרמב"ם אורו נאוגי המערב סלס נעטרב כיון יאר'
 מעט דבס או מעט סאור האילי ואינו ראוי לגבי המזבח הרי
 הוא כמבול או כסכר ואינו מתנפך ומותר לסמות' עס הכותי
 ע"כ וא"כ איכיה זה העפר כדבס יחסב סממתיקו ומעמידו
 במתיקותו ימים עכפ' הנה לחסרון ידיעתי כי נתן טעם לבסס
 ח' מסני שהעפר אינו מוסיף לו מתיקות אלא סמנרו והללנו
 ומאככו בלבד ועוד חת"ל סוק העפר כדבס יחסב כרי כתב
 מרן בעל כסף משנה ז"ל סאבות בהוראה דמו הוראה זו כשתי
 ידים וכס"ע טור י"ד ס' קכ"ג כתב יין סמערבין בו דבס
 וכלפלין אס כסתנה טעמו מחמתס אינו כאר כמנט הגוי
 וכדב המפה והוא הדין בדבס למרוג סלפלין לחור ע"כ וא"כ
 זה העפר ליומו ולמים אינו מפינ טעמו אלא סמעמירו
 על רגליו במתיקותו עד שיתבשל לדבס ועל סטענו אותו
 עוד שמסליכין בו חרול כו' גס כזה אני משתפק אס יא לו
 דין סלפלין אס לא אחרתי להס חרול הזה מה יעטיל בו
 אמרו לי סמעמירו גס כן במתיקותו אחרתי להס יסליכו
 חרול לבר והעפר להס אמרו לי שהעפר מזכך אותו
 והחרול מעמידו מקוק לדבס אס כן האסיפו מים האסיפו
 קמה כי החרול אינו משנה טעמו ונימוקו טמו ולעגין
 כונס כגוי סאין מסכנתו לסס יין אלא לסס דבס לא עלה
 פידי לכאריך כדבר הזה כי אין פידי משכת ע"ז לעיין בסרסי
 הדברים ואף כי אחרתי בלומי כזה הענין היתה לי טרנה
 בעדן בן אלהים סמלחסי בשאבות הר"ן ז"ל מנירוג'ה סימן
 כ' על ענין כיוכל כזה סנסאל בארץ הזאת רגילים הישתעשי'
 לקחת הענבים ומסימין עליהם עפר לכן ידוע סעה אחת
 או יותר מעט קודס דריכתס כדי סיגול היין היוכל מהרה
 יעמוד במתיקותו ואחר כך דורכים אותו ומכסלים אותו
 היין ביסול יסכ עד שיתעבה ונעשה כעין דבס והורה
 לאיסור ומסס ראהי יתר לגיון דיון לאסור ומה התס סקול'
 דריכתן הענבים מסליכין העפר שבעת דריכתס אין סס יין
 עליו כמו שהורה המתיר ועס כל זה הורה הר"ן לאסור ק"ז
 לנ"ד כי אחר דריכת הענבים והתירוף כנת או ככנית סס
 מסליכין העפר כי ככר סס יין עליו מכ"ס אסאסור *

ולסחתי גליליכול יע"א לא כתבתי מתרי טעמי חדל כי
 הס נוגשים ועוד כי לא סמעתי להס קל קן קולמוסא ועוד
 בידיהס ועוד כי לא סמעתי להס קל קן קולמוסא ועוד
 סההכ' הילס כמ"ר סמעון בן חביב גר"ן לא בריא וחולה
 לרשעים

ספר בעי חיי נקרא עץ הדעת משותף חיד סיי קע קעא

12

כל הקדמתו הוא על המנהג שנוהגים לתת העבר קודם דריכת הענבים אבל אם יתנו העפר אחר דריכת הענבים סביר דמי ועוד אם יש חילוק בזה וכשהוא כך העפר אחר היותו תירוש נותר מה נפקיט המתיר מדברי רבינו האי גאון ז"ל שכתב שדבש המזוי במנהג הוא הדבש שנעשה מיין כול' וכו' דאי דאין כונתו לומר שהיה בידו של גוי יין נמור ואחר כך ביטלו דבש לא יטעה רבינו האי חלילה וכו' משום דאיבקיל איפקע ליה איסוריה ואש"ג דהר"ן ז"ל כתב דלמילי טועה כתב כן וחם ליה לרבינו האי ז"ל ליתא הכי היינו מכני סבור הר"ן ז"ל דבין יתן העפר קודם היתרו ובין יתן אחר שנעשה תירוש מגש גוי אושר בו ולכן כתב דה"ל דרבינו האי יאמר כן משום דאי בשיל פקע ליה איסוריה אף ע"ג דנניעמו היה אחר שהשליכו העפר אבל אי הוה פ"ל דכאנטי בו הגוי אחר שהשליכו העפר אחר היותו תירוש היה מקיים דברי רבינו האי גאון בכה"ג אלא ודאי הדברים מוכיחים דהקפדת הר"ן ז"ל לאיסור הוא בין שנתנו העפר קודם דריכת הענבים בין שנתנוהו אחר דריכת הענבים ולא בשנין מחשבה לענין נגיע' הגוי וכמו שהאריך שם הר"ן ז"ל וזה פשוט נשיני וכן ההנהג במקומות הללו שאי על כי שנתנו העפר אחר היותו תירוש נותר בו במגע גוי עד שיתבטל על האור וירתיח ומתוד דברי הר"ן ז"ל בתשובה זו יתבאר לך דא"ל להר"ן ז"ל דאין המתיקות מתירו במגע גוי בהיותו מתוק בעורו תירוש שהרי לא ידיר הרב ז"ל להתיר תירוש זה מכני המתיקות משום דא"ל דאין להתיר מטעם מתוק אלא אחר שנעשה יין ועדיין מתוק הוא אבל אם בעורו תירוש הוא מתוק לית לן בה

איברא שהתוס' במנחות פרק כל הקדנות טלה והך מתני' דאין מביאין לא יין מתוק ולא מטונן ולא מבוטל כירשו בו שתי לאונות דללאון ראשון כירש מתוק תירוש שלא טברו עליו מ' יום ובלאון שני כירש מתוק מחלין ולא מחמת השמש והפסיתו התוס' לפרוש הגני ומ"מ אף ללאון ראשון לא מפני היותו פסול לנכסים נתייר בו מגש גוי דהרי יין מוזג ויין מגולה פסול לנכסים ומגש גוי אושר בו אף יין התוק שהוא תירוש תוך מ' יום אש"פ שפסול לנכסים מגש גוי אושר בו תירוש שהרי שנינו בפרק רבי ישמעאל מאימתי נקרא יין כירוש ליאמר במגע גוי המתחיל ליתבדך כו' ואם תירוש מטעהו אומר בו מגש גוי כל סגן כהוך ארבעים

ועוד אנו אומר דאכילו דנימא דיינ מתוק שער עליו מ' יום פסול לנכסים משע גוי אושר בו דלא הליא הא בהא דאמ"ס ודבר זה מצינו אנו מן הירושלמי דבר גינן הזס ריב"ל היה אומר מתוק מר חר אין בהם משום גילוי ולא משום יין נכך רבי יימוזן מפרש החר קוגריון החר פנימיתון המתוק מכו חמרא מבוטל רבי יוחנן בן זירוד הו"ל יין מבוטל פנימיתון ברשות ככרי אמר ליה כן אמר ר"ל מתוק אין בו משום גילוי ולא משום יין נכך ע"כ ולכאורה איכא לאימיהו להיכי קאמר בירושלמי דהמתוק הוא יין מבוטל דהמתוק דמתוק ומבוטל הוא וכו' כל המנחות תנן לא מתוק ולא מטונן ולא מבוטל דהמתוק מתוק לחוד ומבוטל לחוד והיה כ"ל דהירושלמי היה גורם במאמתינו אין מביאין יין מתוק לא מטונן ולא מבוטל והנא ודבר מוכרח לא מתוק ע"י שיסוף ולא מתוק ע"י ביבול אלא שרברי רש"י ותוס' והרמב"ם ז"ל אין מביאין כן ולכן אני אומר שדעת הירושלמי דלא כל הפסול לגבי המזבח אין בו משום יין נכך שהרי יין מוזג ומגולה יוכיחו כמ"ס להטלה ולכן ס"ל דתרי מיני מתוק איכא אחר מתוק ע"י ביבול ואחר מתוק בלא ע"י ביבול הלא האליו ואליו שהוא מתוק שהוא ע"י ביבול אין בו משום יין נכך ואליו מתוק האליו אש"פ

לגמשים לא מלאכי לבי להטריח עליו ה' ירסאזו רכואה שלימה אבי' ד אמתיו ונמתיי אלה וקאב' אל אישי הראשון כי חייס הם למוחליהם למוחלין ומחליין כפה ובחפדי תורתו נשענתי כי על הכל יבא דברו הטוב ומה' תהיה מסורתו שלימה והנה בשמים עדי וקדדי במרומים ועל הארץ מתפת ארזי יודע שלא מהיותי מיוס דעתי אורי נכס חפץ מוכס במדרגת השם והמעלה לבא במשולל ההורח' כי ידעתי שלא ידעתי ספורות ואחרות טהורות כי אם לטמאי אני יורש שלא יעלה הכורץ לכרוץ גדר להתיר את האיפור הגלש"ד כתבתי לרוח אהרי נושא אנרהם בלאנייהם

76 סימן קע"א וזה אשר הסבותי להחכם הנז'

פריצורא דמותי קלא מתון ומטיק שמעתתא אליבא דהלכתא ההכס השלם והכולל מאי כהה"ר אנרהם בלאנייהם גר"ו לבלום אין קץ כי אראה במד' מטע' אלכטותיך נכתב טכחה ימיך אורו נא עיני אור יקרות ותחשב לי ראה כתיך והנה כ"ת נא ונתן בנדון הלז של הדבש המוקנין לטעות בקאטפיליוס אי יאות עבדין למתרו ביה גוי קודם שירתיח על האור מפני המתיקות וידעתי שלא היה לר"ן כ"ת להאריך כ"כ כי אם להגדיל תורה כי הרמב"ם של הר"ן ז"ל במלא בלחרונה הוא מקור דין זה והיא הככת פי המכפק בזה שהוא ממש כנדון שלנו ושם ש"ת כתב שהדברים ק"ו אנו בעינתיי איני רואה ק"ו וארצה בהיותי נושא ונותן בזה עם החכם השלם כהה"ר אנרהם בכהה"ר אהרן די בוטון ז"ל סח לי כי הרב המובהק מהה"ר מאיר די בוטון זלה"ה לא היה מורה בדבר לא איסור ולא התר והיה אומר להם אני איני מוחה במעשי' שכבר הנהגתם כך ואם תשאלו ממני חתימתי להתר איני נותנה ובאלתי לו למה נחבה אל הכלים ולא אחר להם בכומני מאחר שהר"ן ז"ל כתב ויש לנהוג איסור בדבר וכורץ גדר יסכנו נח"ס והשיב לי שהיה מחלק בין תשובת הר"ן ז"ל לנדון שלכם שנדון הר"ן ז"ל הוא שמאליכין העבר קודם דריכת הענבים והמנהג שנוהגים בקטפיליוס הוא שאחר שנעשה תירוש יפה השליכין העפר ושאלתי ומה בין זה לזה והשיב דכשהשליכין הענבים בהיות ענבים הם רוליס לזכך אחר כך לחזור לטעותו יין יכולין ע"י מסנת שיסיתו כפי הגת ויחזור היין כנראשונה אבל כשהשליכין אותו אחר היותו תירוש א"ל להזכך ולחזור לטעותו יין והנה רואה כ"ת מדברים אלו מדברי כ"ת שגא' ק"ו לנדון שלך מדרון הר"ן ז"ל וכתי מה שאמר הוהש השם הכל בשם הרב הגז' ונהפוך הוא ונדון הר"ן גריש מהמנהג שנוהגים עכשיו ואני אומר לא כדברי זה ולא כדברי כ"ת שהמנהג גרוע מדין הר"ן ז"ל ולא כס' הגז' דנדון הר"ן ז"ל גרוע מהמנהג דמאחר שנגיעת הגוי בתירוש אינו אלא אחר שהשליכו העבר מהלי שהשליכו אותו קודם דריכה מה לי אחר דריכה ומ"ס החכם השלם בשם הרב הגז' אינו כדאי להתיר לקיחת הדבש מן הגוים חיד דמי האומר דגם כשהשליכו העפר בתירוש אחר דריכת הגנבים אם ירצה למנוע ע"י טענת דלא יחוו היין כנראשון ואף א"ל דהכי הוא זה לא תעל' ולא מוריד דאין לנו כניעי' וצוי אלא מירמו ובעתוכין דהקמת תירוש הוא מה לי א"ל להעשות יין ליהיט טוי וכי אם ניקח איזה דבר ושליך בתירוש ונדע שאותו דבר יסחיץ ליין ולא יבא לידי יין לטולס נתייר בו מגש גוי חלילה ועוד שאם הדברים כנים שלא כקבך הר"ן ז"ל נדיון בלא אלא מפני שמאליכין העבר קודם דריכת הענבים אבל אם היו מאליכין אותו אחר דריכת הענבים היה הותר למה אחר להס בהחלט היה לו לכרס

+

ספר בעי חיי נקרא עין הודעת נשיה דהי סיי קעא קעב קבר

13

ז"ל אחר בעבר אומר ג"כ בחרדל
זה סכתתי יתבאר לכת' המנהג הזה סתומין
במקומו למאורו ליד גוי ולו ספיר עברין יהלכת
העבר או החרדל לא מעלה ולא מוריד וראוי למחול בדיהם
ואם ימרו את פיך ולא יאמרו לקולך טול מקל והך על קירקס
ולכני אהיה טס פיך שיכר מלעטער אותו לדיק הרין ז"ל
ואחר וכל הפורץ גדר יבכנו נחם מאן מפין ומאן רקיע
לעשות מעשה נגד דבריו והני תפלותי לאל עליון שטח ירך
תרום ימיך על התורה ועל העבודה כפסך החכמה ונכפס
גאמן והבנתך הנלע"ל כתבתי הלעיב חיים בכמה"ר ישראל
בנכנסת זל"ה

סי קעב אזמיל אנט התל"א ונכתבה סוף בהקמה

הוכח לכני טוף אחר שמוק סלו במקום לומת
הגידין נסבר ונתרפא יפה יכה וכל
כך חזר ונתקשר יפה עד סכמעט לא היה נראית הסיק והיה
בדעתי לאברה מכני המחלוקת שהובא בספר הטורים ב"ד
סימן ר"י נסבר העלם במקום לומת הגידין ונקשר ונתרפא
יפה יש אומרים בלא בדיקה כיון שאלו הובא לכנינו קודם
סנתרפא היה לריך בדיקה והר"ם מאיברא ז"ל כתב בשם
הראש"א ז"ל שאם לא נשתנה מראית הבשר שעל העלם אז
ודאי נתרפא יפה יפה אבל אם נשתנה ודאי יש לחוש ע"כ
לדע"ג דבנדון שלנו לא נשתנה מראית הבשר מ"מ כיון שכתב
הראש"א ז"ל וכיון שהדבר מפורק בשני הגדולי' נכון להחמיל
בדבר גם הרב ז"ל בספר הקר ספק אותה עליון סכתב
בסבר העלם במקום לומת הגידין ונקשר ונתרפא יפה יש
מתירין אם לא נשתנה מראית בשר שעל הסבר ויש אומרים
עד שיבדוק לומת הגידין ע"כ ומדכתב סברת האומרים דלכפמים
משמע דתופס עיקר סברת האומרים ללא אהרינן דלכפמים
דעתו לפסוק בסברא ראשונה אלא כסכתוב סברא ראשונה
באדם והסברא האחרת בלאן ז"ל אבל כסכתוב יש אומרים
ויש אומרים בהא ודאי דעתו לפסוק בסברא אחרונה או
לפחות ספקא הוי זכה סכתב בעל הזכרונות בדף כ"ב ע"ב
דאפילו כותב יש מי שאומר ויש מי שאומר נקטינן בסברא
הא' ליתא כמ"ס בספר כנה"ג חלק א"ח סימן שי"ח בהגהת
הטור וכספר הכללים בכללים בדרכי הפוסקים אות ס"ב .
ובספר כנשת הגדולה ח"מ סימן כ"ה בהגהת ב"י בכללי
הקיס לי אות נ"ד וזאת כשיש הוכחה בדברי הפוסק שיטתו
לכסוק כ"א דאין כלל זה אומר כמ"ס בתשובה חלק א"ח סי'
קמ"ט

באופן דבנדון שלנו סכתב הרב ז"ל אתי הסברות בלאן
יש מתירין ויש אומרים אית לן למימר דהסברא
סכתבא בלחזונה עיקר ומה גם שהרב בעל המפה ז"ל כתב
על סברת האומרים וכן עיקר וזלדין דאין אנו בקיאין
בבדיקת הטוף טריפה ע"כ ובספר ת"ח כלל פ"א סי' י' כתב
זע"ג דמדברי הראש"א והי"ד משמע קלת דע"י בדיקת לומת
הגידין אית לן להסביר מ"מ אין אנו בקיאין בלומת הגידין
ויש להעריך בכל ענין וכל אכן לדברי ב"י דלא מהני ליה
בכה"ג ע"כ . ואינו יודע מהיכן ראה בדברי הרב ז"ל
בב"י דלא מהני ליה בדיקה אחי מאוס דכספר ב"י כתב דברי
המרדכי בפרק נהמה המקשה דאי איכא רשותא בלומת
הגידין יש לאסור הכל דאין אנו בקיאין זה ענין אחר הוא
וכמ"ס ב"ד
וראיתי בספר ל"ח אות ל"ח כתב וזל"א כמו שהבין רמ"א
בד"מ כת"ל להב"י אפילו בדיקה לא מהני והק'
עליו מלאן רבינו והטור ע"כ יראה שרקק כן מדברי הרב
ז"ל

שאינו נסבר לנבי מוב' יש בו הס' מנע גוי ולכן כסכתבו בירוב'
דכסר והאר וההרוב אין בו מאוס יין נסך כרי סלח נבין
דמתוק זה היינו מתוק לתנן במתני' דמנחות אין מביאין
לא מתיק ולא מטובין והובל כו' וכי היכי דפסול למנוח אין
בו מאוס מנע גוי אחרו המתוק מהו סמרא מבוטל' כלומר
לא היבא המתוק זה דאמרינן ביה דאין בו מאוס יין נסך
היינו המתוק לתנן במתני' דמנחות וכיון דפסול לצבי המנוח
אין מנע גוי אחר בו ליתא דאיתו המתוק לתנן במנחות
שאם המתוק מאליו אט"פ פסול לנבי מנוח מנע גוי פסול
בו כיון מנוח ומגולה והמתוק דאמרינן דאין בו מאוס יין
בסך היינו מתוק ע"י ביטול ומטעם זה לא הזכירו הפוסקים
דיין מתוק אין בו מאוס יין נסך כמו שאמרו בירושלמי
דאיתו אפ"ל בירוש' דאין בו משליין נסך היינו מתוק ע"י ביטול
ובכלל מבוטל הוא ויין המר לא הובר' לפרש שאין בו משל יין
דחא ודאי פשיט' דאף הגוי' איכ' מקריבין יין המר ואין בו
מב' אסתני' לא סכיחא מיכו היה להם לכרם שיין המתו' מלין
הנו במנחות יש בו מאוס יין נסך ותרע דלא תלי הא כהא
דכל היין הפסול למנוח אין בו מאוס יין נסך דהא לליסנא
קמא סל רש"י ז"ל מתוק היינו תירוש וע"כ לא תני במתני'
יין מתוק אלא לכאבים דמנע גוי אומר בו אף ללאן שני אף
פסול לכאבים יש בו מאוס יין נסך
ומה שזכר כ"ת לתת טעם להתיר מכני מ"ס הרמב"ם
בשם גאונים המערב ז"ל דיין סכתב בו מעט שאר
ומעט דבא אין בו מאוס יין נסך ולבר מה סרחת אותו
טור אינו אומר סלח כתבו הגאונים דהסאור והדבש מביאין
למנע הנוי אלא דוקא בסאור ודבש דאזירי לנבי מנוח
בדבש כי כל סאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'
אלא אם נתן בה מעט מסאור דבריהם שאינם פגולים לנבי
מנוח אפילו להכך גאונים יש בו מאוס יין נסך ועוד אינו
אומר דאפ"ל לגאונים לא הותר בו מנע גוי אלא כשנתן
הסאור או הדבש כדעבר אז מנע גוי אינו אומר אבל לתת
לכתולה סאור או דבש כרי להתיר מנע גוי לא נכמ"ס כספר
בנפ' הגדול' ח"ד ס' קכ"ג בהנה"שו' ז"ל ושוב מלחתי כן לב"ח
איברא שמהנ"א לא משמע הכי וכבר דחאה הב"ם וז"ל
בנדון שלנו אפ"ל לדעת הגאונים שהביא הרמב"ם
ז"ל אין ליתן העפר כרי להתיר בו מנע גוי ומה סכתב
כבודך בנתינת החרדל אי הוי כפסלנין או לא אינו
הובא מקום לחול ספק הלו דאי אחר היותו יין כתבו בו
חרדל הרי כתבו הובא' בפרק אין מעמידין נסס רב"א
דכשתמימין יין בשומין או חרדל סמח יש לחוש למנע גוי
לפי שהא' בשני יותר וכן הלכה למעשה ע"כ וכתבתי בתשן'
החרת דאע"ג דהנ"מיי והנהו' מרדכי כתבו דבחרדל שהא'
עב הרבה יש להתיר בדיעבד וכ"כ סלטי הנבורים פ"ב דע"ז
לא פליגי דריבכ"א דמיירי בחרדל שאינו עב וניכר היין בשני
בו והני רבננא מיירי בחרדל עב שאין היין ניכר בו ולכ"ע
כשהיין ניכר בו בשני אסור וכשאין היין ניכר בו מותר ואי
הך חרדל נתנוהו ביין מעט ממנו ביין כסאור ודבש סכתבו
גרוני מערב כבר כתבתי אפילו לפי דבריהם דוקא סאור
ודבש לא דבר אחר כ"ס אפילו בסאור ודבש דחו הוראה זו
עמודי ההוראה כמ"ס הרשב"א והראש"ם ורבינו יונה והריב"ם
והראש"ן ז"ל הביא דבריהם הרב ז"ל בב"י סימן קכ"ג מ"ד
ואי חרדל זה נתנוהו ביין כמו הפסלנין עד סכתבה טעמו
בבר כתב הרב בעל ספתי כהן ב"ד סימן קכ"א אות ח' דלאו
דוקא דבש ופסלנין אלא היה כל סאר הדברים כל סכתבה
טעמו מחמתן אין בו מאוס יין נסך וכתב סכן כתב בספר
דרכי משה ואי חרדל זה נתנוהו ביין כמו סכתבין העפר
הלבן לעשותו דבש היין איס' לעפר יש בחרדל וכו' שהרין

בעזהש"ת

ספר

שאלות ותשובות

מנחת יצחק

חלק שמיני

ברורי הלכות העומדות על הפרק ונחוצות למעשה
בארבעה חלקי השלחן ערוך
ובתוכו גם ביאורים וחיידושים בכמה ענינים וסוגיות הש"ס ופוסקים

מאת

רבינו הגדול מרא דארעא קדישא רשכבה"ג
כ"ק מרן **יצחק יעקב ווייס** זצלה"ה זי"ע
רב ואב"ד לכל מקהלות האשכנזים עיה"ק ירושלם תובב"א

נדפס לראשונה בשנת תשמ"ג לפ"ק ע"י מרן המחבר זי"ע

ועתה פנים חדשות באו לכאן במהדורת פאר זו
אשר סודרה מחדש באותיות מאירות עינים
עם תיקון כל הטעויות ושגיאות הדפוס שחלו במהדורות הקודמות

יוצא לאור ע"י בן המחבר
הרה"ח רבי ישכר דוב ווייס שליט"א

שנת תש"ע לפ"ק
פעיה"ק ירושלם תובב"א

צית ועד לת"ח להקהל יחד ולשמוח צאהבה בכל המצטרך לשמחת מצוה, וגם להשתמש לצרכי האורחים בכל מה שיצטרכו, ורק שיתפללו זו ג"כ, אך לא שיהי' קדושת צהכנ"ס עליהם, וכן שמעתי שצדיק אחד אמר בפירוש בשעת בניית ציהמ"ד צציתו, אמר צבנותו שמחנה בפירוש שצונה צית ועד, אבל לא שיהא קדושת ציהמ"ד עליו וכו' עכ"ל. ונראה דמה שהציא בשם צדיק א' שהתנה בפירוש זה רק לרווחא דמילתא, אבל גם בלא תנאי בפירוש, סתמא דמילתא הכי הוי מכמה ראיות של מעשה רב כנ"ל וככל המצואר שם, וכי' נראה דשייך גם צנד"ד לצטרופי לכל הנ"ל, וארויחנא הרבה צוה, דאף דהד"ח שם (סי' י"ב) מחמיר מאד שלא לסתור הישנה קודם החדשה אפילו אם יש לו מקום לצלויי, בלתי אם יושלם הראשונה שיוכלו להתפלל בה צקיץ וצחורף עכ"פ על צד הדחק עיי"ש, צנד"ד אף לשיטתו אין חשש מטעם הנ"ל, ומכש"כ צנד"ד יש גם צהכנ"ס אחריתי לא רק מקום לצלויי כנ"ל.

תבנא לדינא דצהצטרפות כל הנ"ל, מותר לסתור ע"מ לצנות לפאר לגדל להרחיב ולרומם צית ד' מקדש מעט. ומוכה לחוות צנועם ד' צצנין צית עולמים צציאת גוא"צ צציי"א.

והנני צוה דודו דושה"ט כה"י וצשלמא רבא חותנו גיסי הגה"צ שליט"א, ומוכה לחוג את חג המצות צשמחה ודיעות ולאכול מן הזבחים ומן הפסחים על קיר מצוחו לצרון צציי"א.

יצחק יעקב ווייס

צהכנ"ס אחרת, דאל"כ מ"ש מלסחור, אבל לדעת הר"ן דההיתר למישתי צי' שיכרא הוא משום דהקדושה חלה על המעות, לא קשה מהא דאסור לסתרו, דשאני התם דליכא חליפין שיחול קדושה עליו עיי"ש, ולפי"ז כתב צתשו' מחזה אברהם (או"ח סי' י"ח), דהיכא די' צהכנ"ס אחרת מותר למכרו, משום די' ס"ס, א' שמא כהר"ן דההיתר משום דחל הקדושה על המעות ולא צעינן צהכנ"ס אחרת, צ' דלמא כהטו"ז דסיגי ציש להם צהכנ"ס אחרת עיי"ש.

וא"ב צצירוף מכירה דמהני צנד"ד כמו צכרכין, יש לנו עוד סניף להחיר הסחירה ע"מ לצנות אח"כ, כיון דצינתים יש להם מקום אחר להתפלל, אף בלא יהי' צריוח כל כך כנ"ל.

ועוד נמצא צתשו' צית שלמה (או"ח [סוף] סי' כ"ח) וצתשו' מחזה אברהם שם לקנות ממקצת מעות המכירה ס"ת דהיא קדושה חמורה, וצוה מותר לכ"ע כל שיש להם צהכנ"ס אחרת עיי"ש.

ונוסף על כל הנ"ל הן המה דצה"ק מה שכתב צדצרי חיים שם לצרר דצתי מדרשים של צדיקי הדור שמיחדים צציתם, אין להם דין צהמ"ד להיות עליו קדושת צהכנ"ס, שהרי אנו רואים שמשחמשים צו דצרים שאין רשאי להשתמש צהמ"ד סתם אפילו ע"י תנאי צמקומו שעושין סעודת נשואין ושוחקין צשמחת מצוה כנהוג אשר אין רשאין לעשות קן צהמ"ד אחר, וגם ישנים צהרבה צתי מדרשים של צדיקים שינת קצע דאסור עפ"י הדין, ועוד כמה חשמישים כידוע, אך הטעם דצדיקים צונים רק לשם

סימן יד

בנדרון יין מיץ ענבים הנעשה מרכז יין לענין "בורא פרי הגפן"

וגם ליתן חלק יין גמור, ומחמת של"ה אפשר לסוחר ליתן כ"כ אחוזים רכו ויין כפי הוראת הבי"ד, לכן נתפרסם שיש להוסיף כל אחד ואחד לצורך ברכת בפה"ג כמה אחוזים יין גמור כפי

בס"ד, חודש אדר תשמ"א.
הנה מיץ ענבים הנעשה מרכז של תירוש מענבים תחת השגחת הביד"צ, היינו הרכו נעשה תחת השגחה וניתן ההוראה כמה רכו ליתן לתוך המיץ,

הוראת הביד"צ, והנני בזה רק לברר מה שנוגע לברכת בפה"ג אם נעשה כפי הוראת בי"ד כנ"ל.

היות שיצא קול בעיר שהמיץ ענבים הנעשה מרכז של תירוש מענבים שמבשלים את התירוש כל כך עד שהתירוש עומד על רבע, אח"כ מוזגין את הרכז עם מים ויין כפי הוראת הבי"ד, ונעשה תחת השגחה עוד מגו"צ הביד"צ וצללה"ה שלפנינו, ומברכין עליו בפה"ג, ועכשיו אומרים בשם רב גדול אחד שליט"א שאין לו דין יין ומברכין עליו "שהכל", ובאשר שלענ"ד לא כן הוא וכבר נהגו כן בכמה מדינות לעשות מיץ ענבים כנ"ל, ומברכין בפה"ג, ואין פוצה פה ומצפצף, לכן הנני לבאר שאין לענ"ד לחשוש כלל בזה.

הנה נאמר לי שהרה"ג הנ"ל, צנה יסוד ערעורו על דברי כנה"ג בתשובה (סי' א') שכתב ח"ל, והיו יודע שבהיותו עסוק בזה דקדקתי על השירצ"ט וכו' שאין ראוי לקדש עליו, ושאין לומר עליו בצרכתו צפה"ג אלא שהכל נהי' בדברו, שראיתי לרב ז"ל צ"י (א"ח סי' ר"צ מחודש א') כתב, כתוב בא"ח על האירופי מברך עליו שהכל ופשוט הוא, וענין האירופי הוא שדורכים הענבים ואחר דריכתם משימים בתירוש עפר לזן ידוע שעה אחת או יותר מעט כדי שיגול היין היוצא מהם מהרה ויעמוד במתיקותו, ואח"כ מחממין אותו בכדי שאין היד סולדת בו (בכף החיים [סי' ר"צ ס"ק ט"ז] העתיק בכדי שהי"ס צ), גם השירצ"ט וכו' משימים העפר בתירוש כדי שיהי' מתוק ולא יהי' בו טעם קיוהא, וא"כ מ"ש מהאירופי, דבין צנה וצין צנה, אותו העפר גורם שהתירוש לא יעשה יין, אלא יעמוד במתיקותו, ולכן דעתי מסכמת לברך עליו שהכל, וכמדומה לי שבקושטא כך מברכין עליו, וכיון שברכתו שהכל אין מקדשין עליו, חוה נ"ל פשוט הנלע"ד עכ"ל. וס"ל להרה"ג הנ"ל לדמות נד"ד גם כן לזה.

והנה כפי שנאמר לי הסדר עשיית מיץ ענבים מרכז הנ"ל, אין נותנין בתוכו כמין עפר הנ"ל, ואין כאן רק ציטול הרבה עד שנתמעט ועמד על רבע, אשר כמו למ"ד דאין מברכין צפה"ג על יין מזושה, כמזוהר צ"י (או"ח) שם דברי הפוסקים שס"ל כן, שלפי שיטתם כתוב בשערי תשובה לגאונים (סי' רנ"ח) ח"ל, וששאלתם יין מזושה בין שעומד על רבע בין

שאין חסר אלא רבע א"י פחות מרבע, בין שמשכר בין שאינו משכר כלו נשחנה לגריעותא, ואין מברכין עליו ואין מקדשין עליו, ומברכין עליו שהכל, לפיכך אין צו משום גילוי, ואין צו משום מגע גוי, דאמר רבא [ע"ז ל' ע"א] יין מזושה אין צו משום גילוי, ואין צו משום מגע גוי, ואין צו משום יין נסך, ורבא מילתא פסיקתא קאמר מזושה סחמא, ל"ש נצטמק ל"ש חסר רבע, ול"ש נגמר על רבע, וכן הלכה עכ"ד. (והוצא צ"י תו"ח, או"ח שם [סק"ג]), והיינו משום דהגאונים הנ"ל, מן הסוברים דעל יין מזושה אין מברכין צפה"ג כנ"ל, כמו"כ להטו"ש ע"ש (סעי' א') שפסקו להלכה, דאע"ג דלענין י"י לא מתנסך במזושה, אבל צפה"ג מברכין, ועי' מג"א שם [סק"ב], לדידהו מדנקטי סחמא דעל מזושה מברכין, אין חילוק כמה שנתמעט ע"י הבישול, דאפילו אם נתמעט כל כך עד שעמד על רבע מברכין צפה"ג.

אמנם אף אם נותנים בתוכו כמין עפר הנ"ל, אשר לפי דברי כנה"ג הנ"ל אין מברכין צפה"ג, ולפי"ז בתירוש שנתנו בו העפר הנ"ל שיעמוד במתיקותו, אין מברכין צפה"ג, ונדע דלמעשה עושין כן בכל תירוש, שנותנין בו כמין חומר הנ"ל, שיעמוד במתיקותו, וכ"ע מברכין כעת צפה"ג, ולא שמענו מי שיפקפק בזה. והטעם נראה דמצינו להכנה"ג בעל"מ במק"א וכן ש"פ דלא ס"ל כן, כי כבר דנו בזה בתשו' הר"ן (סי' ה') והכנה"ג בספרו בתשו' צעי חיי (חיו"ד סי' ק"ע וקע"א), לענין מגע עכו"ם באירופי הנ"ל, דס"ל דיש בזה משום מגע עכו"ם, דיש לו דין יין גמור, ח"ל השואל בתשו' צעי חיי (סי' ק"ע) שם, ונהמתי על עפר ואפר שנוהגין בזמן הצליר אבן חליר שמיחין ומשליכין בתירוש, אחר שדורס הישראל בגת של גוים, ואח"כ משליכין בו עפר ידוע לזן שעה אחת או יותר, כדי שיגול ויזדכך ויתברר התירוש מהרה, ויעמוד במתיקותו ימים עד שיכתשל ויעשו ממנו דיבשי הנקרא ארופי, ונוהגין פה, שאחר שמשליכין בתירוש ההוא אותו העפר, משם ואילך מתטפל הגוי בבישולו, ונושא ונותן בתירוש ההוא לזבלו, וקונה ממנו ישראל, וכתב דשאל לאנשי המקום טעם הדימה, ולא מצאו צפיהם מענה, ושאל חכם א' ואמר שקך נוהגין בגאליפול, לפי שכיון שהשליכו העפר בתירוש אין שם יין עליו ולא יעמוד לימים רבים וכו' עכ"ל.

והנלענ"ד דאזו חכם אול בשיטת תשו' הכנה"ג הנ"ל, דע"י נתינת העפר הנ"ל בטל ממנו שם יין, ואין מברכין עליו צפה"ג, ועי' צרא"ש (צ"צ דף 51 ע"א [פ"ו סי' טו]) שכתב בשם הר' אברהם על שאין מגע עכו"ם אוסר בתמיד אלא"כ ראוי לברך עליו צפה"ג, כגון דרמא תלתא ואזו ארבעה, והראצ"ד הי' אומר כיון שאנו רואים שתמיד משוזה לשתי, מיחלף ביין גמור, ואין להחיר במגע עכו"ם, ועוד יש לחוש שמא מנסכים אותו לעבודת כוכבים הואיל והוא משוזה לשתי, ודין אותו כדרך שאמרו בתרומה ראשון ושני אסור, או שמא יש לדמות מגע עכו"ם בתמיד למה שאמר ושל הקדש לעולם אסור, וה"ר יונה ז"ל כתב דתמיד של שמרים כ"ז שלא מלא יותר מכדי מדתו שמותר דכיון שהחירו תמיד שני במעשר, למדנו שנתבטל טעם היין במים, ואין מגע עכו"ם אוסר בו, וגם אין דרכו לנסכו וכו', אבל בתמיד ששימים מים צחרננים שדרכים צרגלים ולא נעזרו בגלגל וקורה, יש להחמיר בתמיד ראשון ושני וכו', וכיון שקך הוא אין יכולים לעמוד על הדבר כמה יין יש וכו', אלא דלענין ברכה כיון שיש ספק בדבר כמה יין יש, מברכין עליו שהכל נהיה בדברו, אבל לענין מגע עובד כוכבים יש לנו להחמיר עד שיהא כל כך גרוע שאין דרך בני אדם לשמותו עכ"ל. והוצא שיטות אלו בטור וב"י (סי' קכ"ג ציו"ד), וכן בשו"ע שם (סעי' ט' וי"א).

הרי זולת מה דאחי למיחלף, או היכא שיש ספק כמה יין יש, דין מגע עכו"ם וצפה"ג שוים, דכל היכא דאין מברכין צפה"ג לכ"ע, אין אוסר מגע עכו"ם, וא"כ בנתן אותו חומר שיעמוד במתיקותו, דלהכנה"ג בתשו' פשיטא ליה דאין לו דין יין לברך עליו צפה"ג, ממילא אין בו משום מגע עכו"ם.

אבל השואל בתשו' בעי חיי שם, וכן הכנה"ג שהוא ג"כ המחבר תשו' בעי חיי דהוה את המתירים מגע עכו"ם בזה בשתי ידיים, והביאו כן מח' הר"ן. וכחו בלשון ודאית, ולא משום אחי למיחלף או אחי ספק, אלא בפשיטות וודאית, דבשביל נתינת בתוכו החומר הנ"ל לא נפקע ממנו תורת יין, ואדרבה מוקק אותו ועושה אותו יין טוב, ודחו בתשובתם שם את דברי החכם, מה שצדד להחיר מטעם דע"י החומר לא יעמוד לימים רבים כנ"ל, דמאחר שבשעתו בהיותו

תירוש שם יין עליו, מה לי שיפסיד לימים, ואדרבה העפר הזה מוקק אותו ועושהו יין טוב מחוק לחיך אוכל יטעם, וכיון שעוסק בו הגוי נתנסך, ודנו שם רק לענין נסך, וז"ל השואל שם, ואמרתיו אולי ס"ל למחיר להחיר, ממש"כ הרמב"ם ז"ל (פ"ו מה' איסורי מזבח ה"ט) וז"ל, ואלו היינו הפסולין לגבי מזבח המחוק והמעושן והמבושל באש או בשמש עד שנשחנה טעמו צבישול וכו' ע"כ וכו', וכיון שפסול לגבי מזבח, שוב ל"ש בו נסך וכו', ונראה לקולר השגחי, כי מש"כ הרמב"ם יין מחוק וכו' לא דבר אלא על יין שעברו עליו מ' יום, והוא מחוק, יום בשורה הוא כי עמד להתחמך וכל העומד להתחמך כחמוך דמי, וכו', "אלא זה החירוש שהשליכו בו עפר ואפר שיעמוד זה ימים במתיקותו עד שיצשלנו לדבשי' הרי שם יין עליו" ומתנסך במגעו ובפגעו בו הגוי, ואסור לקנות מן הגוי הדבש הנעשה ממנו עכ"ד.

ועוד כתב שם וז"ל, ואם באולי המחיר החיר ממ"ש הרמב"ם בה' מאכלות אסורות וכו', ואם נהפוך בזכות המחיר דזה העפר לדין הדבש יחשב, שכתב שם הרמב"ם [פ"א ה"י] הורו גאוני המערב שאם נתערב ביין ישראל מעט דבש או מעט שאור הואיל ואינו ראוי לגבי מזבח הרי הוא כמבושל או כשכר ואינו מתנסך ומוחר לשמותו עם הכותי ע"כ, וא"כ איפה זה העפר כדבש יחשב שממתיקו ומעמידו במתיקותו ימים מספר, הנה לחסרון ידיעתי כי נתן טעם לפגם, א' "מפני שהעפר אינו מוסיף לנו מתיקות אלא שמצררו ומללנו ומוכחו בלבד", ועוד אח"ל שזה העפר כדבש יחשב, הרי כתב מרן בעל הכ"מ ז"ל, שאבות ההוראה דחו הוראה זו בשתי ידיים, ובשו"ע טור יו"ד (סי' קכ"ג [סעי' ד']) כתב יין שמערבין בו דבש ופולפלין אם נשחנה טעמו מחמתם אינו נאסר במגע הגוי, וכתב המפה והה"ד בדבש לחוד או פלפלין לחוד ע"כ, "וא"כ זה העפר ליומו וליומים אינו מפיג טעמו, אלא שמעמידו על רגליו במתיקותו עד שיצבש לדבש", ועל שטענו עוד שמשליכין בו חרדל וכו', גם בזה אינו מסתפק וכו', אמרתי להם ישליכו חרדל לחוד והעפר למה, אמרו לי שהעפר מוכך אותו והחרדל מעמידו מחוק לדבש, א"כ הוסיפו מים הוסיפו קמח, כי החרדל אינו משנה טעמו ונימוקו עמו וכו', ואף כי אחרי בלוחי בזה

לקדמותה), ק"ו לענין זכרה שכל כשהוא קרוש ודו"ק עכ"ל. והנה כ"ו כשאכלו כשהוא קרוש, אבל אם חזרה לקדמותה, פשיטא דדין יין לו ומצרך זורא פרי הגפן, אמנם בספר קף החיים שם (סי' ר"צ אות י"ד), כתב בשם ס' בית יהודה [עיי'אש] (חאו"ח סי' ס"א), דיין המבואל שנחטבה ונעשה אוכל מצרכין עליו צפה"ג עיי"ש, הרי יש בזה מחלוקת הפוסקים, ולדברי החו"מ הג"ל, י"ל דפליגי דוקא היכא די ש טופח ע"מ להטפית, דבאין טופח ע"מ להטפית לכו"ע מקרי אוכל.

והנה ז"ל הב"י (או"ח רס"י ר"ב [ד"ה כתוב]) שעליו נבנה דברי הכנה"ג בחשו' הנ"ל, כתוב בא"ח על ארופי מצרך שהכל ופשוט הוא עכ"ל. והנה כתוב סתם ארופי, ולא פ"י באיזה שלב, אם קודם שנעשה דבש, או אחרי שנעשה דבש, אמנם נראה דהשם ארופי זודאי נקרא כשכבר נשלם עשייתו, והיינו אחר שכבר נעשה כמו דבש, וכן נראה ממש"כ "ופשוט הוא" דאם קודם צעת שעדיין משקה, רק ניתן זו החומר הנ"ל, כמו שנראה מהכנה"ג, א"כ אף דנאמר דס"ל דאף צכה"ג יש לצרך שהכל, ולא כמו שמוכח מדברי הר"ן והכנה"ג בחשו' צעי חיי הנ"ל, מ"מ לאו פשוט הוא כל כך, וכן כתוב באמת בצרכי יוסף שם (אות ב') וז"ל, על ארופי שהוא מי ענבים "שנקפה" מצרך שהכל וכו' מר זקנינו הרב החסיד מהר"א אזולאי זלה"ה בהגהותיו כת"י עכ"ל. הרי דייק וכתב "שנקפה", ש"מ כנ"ל, אך ז"ע מש"כ אח"ו בצרכ"י שם וז"ל, וכן ראיתי בחשו' הרב כנה"ג הנדפסות (סי' א') שכתב דאם נתן עפר ידוע למתוך מצרך שהכל, וכן על הארופי, וע"ש מש"כ דדין השרביט, וע"י מש"כ בצ"י בשם ארחות חיים עכ"ל. וכן הועתק בספר כה"ח שם (אות ע"ז). ומדכתב על דברי מהר"א אזולאי שדייק וכתב על האירופי "שנקפה", דכן כתב בצנה"ג כנ"ל, משמע דחרווייהו בחדא מחתא מחתינהו, ולהנ"ל בצנה"ג גבה טורא ציניהם, אמנם כדי שלא יהי' דברי כנה"ג סותרים עצמם ז"ל די ש איזה חיסור לשון שנשמט צהדפסה בצנה"ג, וצריכים לאחדם עם הכתוב צעי חיי כנ"ל.

הענין היחה לי עדנה צעדן גן א', שמנאחי במשונות הר"ן ז"ל מגירוג'ה (סי' ה') על ענין כיוצא בזה, שנשאל, בארץ הזאת רגילים הישמעאלים לקחת הענבים ומשימים עליהם עפר לבן ידוע שעה אחת או יותר מעט קודם כדי שיול היין היוצא מהרה ויעמוד במתיקותו, ואח"כ דורכים אותו ומצלים אותו היין ביסול יפה עד שיחטבה ונעשה כעין דבש, והורה לאיסור, ומשם רא"י יותר לנד"ד, "ומה החם שקודם דריכתן הענבים משליכים העפר שצעת דריכתם אין שם יין עליו כמו שהורה המתיר, ועם כל זה הורה הר"ן לאיסור, וק"ו לנד"ד כי אחר דריכת הענבים והחירוש בגת או בחצית שם משליכין העפר כי כבר שם יין עליו" מכש"כ שאסור וכו' עכ"ד.

והנה תרתי שמ"מ צדצריהם הנ"ל, (א) דזהמליאות עשיית ארופי הנ"ל, יש ב' שלבים, א' שבעוד שהוא יין ישימו בו עפר ואפר הנ"ל, ב' שאח"כ מצלים אותו עד שנעשה כמו דבש. (ב) שצלב א', היינו קודם שצילנו, אף ששמו בו העפר ואפר הנ"ל שיעמוד במתיקותו, אין להר"ן במשונותו, ולצעל הכנה"ג בספר צעי חיי וכן להשואל שם שום ספק דע"י נתינת העפר לא נשתנה לגרועותא מחורת יין, ופלפולו רק אם יש משום מגע עכו"ם מטעמים הנ"ל, ואדרבה י"ל נתינת העפר הי' בו שינוי למעליותא ומנסך, וא"כ הה"ד פשיטא דלריך לצרך עליו צפה"ג, וצלב הב' אין ספק שאינו מנסך אחרי הצישול, אמנם צנוגע לצרכה, הרי לפי הלכה מצרכין צפה"ג גם על יין מצושל, אבל צנוגע לאחרי שנעשה דבש יש לדון כדלהלן.

הנה הפמ"ג צפתיחה [להל' זרכות אות י"א סוד"ה השני] הוצא בחו"ח שם (אות ד' ד"ה ועיין) הניח צ"ע ציין שנקרש אם מצרכין צפה"ע או צפה"ג עיי"ש, והנה מדכתב דספק אם צפה"ע או צפה"ג, משמע אבל לא שהכל, וצחו"ח שם כתב, וע"י ציו"ד שם (קכ"ג ס"ה ברמ"א) וצ"ך (י"צ) ציין שנקרש דכל זמן שנקרש אין בו משום מגע עכו"ם, א"כ י"ל דינו כאוכל, ע"י צחו"ח (סי' קנ"ח) "צמסקה שנקרש ואין בו טופח ע"מ להטפית, לכ"ע מקרי אוכל, וע"י מג"א (סי' פ"ב סק"ב), ואם צנוגע היין, הגם שלאחר שחזרה לקדמותה דין יין יש לו, מ"מ צומן שנקרש דין מאכל יש לו (ומותר לשתותו אף בשעה שחזרה

* עיי"ש במג"א סק"ו.

ס פ ר

מנחת שלמה

כולל

שאלות ותשובות בירורי ענינים
 וחקרי הלכות

בד' חלקי השו"ע

מאת הגאון

רבי שלמה זלמן אויערבאך שליט"א

ראש ישיבת קול תורה

נערך ויצא לאור ע"י

מכון "שערי ציון"

שע"י הישיבה הקי"ש שער השמים"

פעיה"ק ירושלם ת"ו תשמ"ו

הכא שאם הבן א"י לא קידש בראשון לאו כלום הוא במה שמקדש ביו"ט שני, וכמו דחשיב התם כקורא שלא מתוך הכתב חשיב נמי הכא כמקדש ביום חול, דאפשר שיש לחלק קצת מהתם דחשיב כאילו גם הלועז ידע דלגבי הקורא ה"ז חשיב כקורא על פה דלא יצא, משא"כ הכא הרי לדעתו של הבן חו"ל ה"ז צריך גם הבן א"י לעשות עכשיו קידוש אלא שבני א"י לא נהגו בכך, שהרי אם יגמור בדעתו להשאר בחו"ל שפיר יתחייב גם הוא בקידושו, לכן אפשר דכיון שכל ישראל ערבין שפיר חשיב כשייך באותה מצוה משא"כ בקורא ממה שכתוב בלעז, ומ"מ נראה לענין הגדון של הרעק"א דאע"ג דעדיף טפי מקידוש של בן א"י עבור בן חו"ל בזה שגם המקדש יכול לעשות עכשיו קידוש זה גם לעצמו, מ"מ מסתבר דיש מקום לומר דכיון שלאמתו של דבר הרי עכשיו עדיין יום שהוא חול ולא שלאמתו של דבר הרי עכשיו עדיין יום שהוא חול ולא שבת וגם אין עליו שום חיוב לקבל עליו מעכשיו את השבת מהיכ"ח נימא דחשיב כאילו הוא גם עכשיו מחויב בדבר ולעשות בקידוש זה שבת לאחרים ולא לעצמו, ויתכן דהטעם ששלוחי א"י נמנעו מלעלות לתורה ביו"ט שני וכן הכהנים מנשיאת כפים הוא מפני שנראה קצת כאילו הם מוסיפים על יו"ט ראשון הואיל ולדידהו ה"ז יום חול, אבל מעיקר הדין כיון שיש ערבית אפשר דיכולים שפיר להוציא לבני חו"ל.

ולכן נלענ"ד דאף שמדאורייתא גם מי שלא קבל עליו שבת יכול לקדש עבור אחר שקבל עליו שבת מ"מ מדרבנן כיון דהרעק"א נשאר בספק נראה דאע"ג שספיקא דרבנן לקולא, וגם דעת הלבוש באו"ח סי' קצ"ו והטורי אבן בר"ה כ"ט דהא דמי שאינו מחויב בדבר אינו מוציא אחרים אינו רק מדרבנן, וממילא מסתבר דבשעת הדחק אפשר להקל בזה, אבל כל זה רק ליחידים ובאופן עראי אבל אין לקבוע מנהג כזה בקביעות, ולענ"ד עדיף טפי שגם המקדש יכוין לקבל עליו קדושת שבת ואפי"ה גם יוכל לשוב לביתו מבעוד יום ע"י נהג נכרי ולצורך גדול מותר בלי השלום גם ברכב ישראל הואיל וליכא ככה"ג זילותא דשבתא שהרי אצל כולם עדיין הוא חול.

לעלות לתורה ביו"ט שני של חו"ל, וגם כהנים צריכים להמנע מנשיאת כפים במוסף של יו"ט שני, אך נלענ"ד דאף שאין בן כדך יכול להוציא לבן עיר ולא מהני כלל מה שיכול להתלית להשאר בעיר דהתם כיון דאין זמנו של זה כזמנו של זה הו"ל כשני חיובים שונים ולכן אינו חשיב כמחויב בדבר וה"ה נמי דאין בן עיר יכול להוציא לבן כרך וכמו"ש קודם, משא"כ הכא הרי שניהם חייבים לקדש רק באותו היום שכתוב בתורה ולא ביום אחר שהרי חלילה לטעות כאילו באמת לבני חו"ל עוד יום נוסף למה שכתוב בתורה אלא דמשום חששא דשמא יחזור ח"ו הרבד לקלקלו ולא ידעו מתי הוא יום הראשון נשאר במנהג אבותיהם כאילו הם גם עכשיו חוששים על היום השני שהוא יום הראשון, משא"כ בני א"י שמעולם לא נהגו בכך, ונמצא דהו"ל כאילו גזרו חו"ל על בני חו"ל לא לצאת ידי קידוש שבני א"י יוצאים ביום הראשון בלבד אלא א"כ יוסיפו לקדש מפני מנהג אבותיהם גם ביום השני ולראותו כאילו הוא עכשיו יום הראשון, ועל ידי זה שיקדש בשני הימים הוא יוצא בשלימות מה שחייבה תורה לקדש רק ביום הראשון בלבד, ולכן אפשר דחשיב כשייך באותה מצוה וגם בן א"י יכול להוציא לבן חו"ל, ואמרינן דאע"ג שכבר יצא י"ח בקידוש שעשה אחמול מ"מ כללא הוא דכל ישראל ערבין זה לזה ואע"פ שיצא מוציא, וגם יכול לברך עבורם שהחיינו והגיינו לזמן הזה כיון דלגבי השומעים הו"ל כאומר לזמן הזה שהוא יו"ט לבני חו"ל.

ואע"ג דהתם אילו לא יצא עדיין ידי חובתו ה"י יכול שפיר עכשיו לצאת י"ח, משא"כ הכא שאם הבן א"י לא קידש ביו"ט ראשון לאו כלום הוא מה שיקדש עכשיו ביו"ט שני, אפי"ה מחמת הערכות אפשר דגם ככה"ג יכול להוציא, ואע"ג שכתב הרעק"א באו"ח סי' תר"צ סעיף י' אהא דמי שידוע לעז ואשורית דאינו יוצא בלעז, דה"ה נמי שאינו יכול להוציא בלעז גם ללועז שאינו יודע אשורית, דכיון שהוא עצמו אינו יוצא בכך חשיב כמי שאינו מחויב בדבר אע"ג שעדיין לא קרא ולא יצא י"ח, וה"ה נמי

מיץ ענבים משוחזר לענין קידוש וברכה

חמישות כשיעור שהיה קודם וגם הטעם חוזר להיות כמעט כמו שהיה מקודם, ורבים נוהגים לברך על זה בפה"ג וגם מקדשים ע"ז בשבת, אולם לענ"ד נראה לפקפק בזה דאפשר שבמיץ ענבים רק אותם המשקין

ד לענין מיץ ענבים משוחזר שממעטים ע"י אידוי את המיץ עד שנשאר חמצית שהוא רק אחד מהמשה ממה שהיה קודם, ולאחר זמן כשזה כבר מיועד למכירה מוסיפים עליהם מים עוד ארבע

מפני שהוא ראוי להיות שטר שמשמה ומשכר וכמו"ש הרשב"ם בב"ב צ"ז ע"ב לענין יין קוסס לנסכים דטעמא דפסול דלא הוי שטר ולא ראוי להיות שטר כיון מגתו דסופו מיהא להיות שטר, ואע"ג שהתם הוא רק לענין נסכים דכתיב נסך שטר, מ"מ יבואר להלן שגם לענין ברכה יתכן שהוא רק מפני שראוי להיות שטר, ולכן נראה דאף שמיין ענבים מבושל או מפוסטר אפשר דתו לא חזי לתסוס ולהיות ממש יין, מ"מ כיון דמיד כשנסחט כבר חל עליו שם יין לענין קידוש וברכה וגם נשר בדיעבד אפי' לנסכים לכן שפיר נשאר בברכת הגפן שהיה עליו קודם כיון שגם עכשיו הוא טוב לשתייה [מסופקנו אם כשר בדיעבד לנסכים אפי' ככה"ג דלא נפסל משום בישול, או אפשר דאזלין בהר השתא דלא חזי לשכר ודינו כקוסס], משא"כ במטוהזר שמוסיפים ארבע מדות מים אשר מעולם לא היה עליהם שם יין, נראה דאף שהתמצית עצמו אע"ג דכמו שהוא לא חזי לשתייה וגם אינו ראוי לתסוס ולהיות יין טוב אפי"ה מסתבר דלא פקע ממנו שם יין, אבל מהיכ"ת נימא שגם על הד' מדות מים יכול לחול שם יין בגלל זה שטעמם שיה לטעם של מיין ענבים רגיל אשר גם הוא עצמו אינו חשוב ומה שמברכין עליו בפה"ג הוא רק מפני שנשאר בחשיבותו שהיתה לו קודם מיד לאחר החטיטה שהיה אז חשוב בגלל זה דאפשר אח"כ להיות יין.

L

ב' נלענ"ד דהר"י אליעזר שסובר בברכות דף נ' דאין מברכין על יין חי בפה"ג כי אם לאחר שיתן לתוכו מים ולפני זה מברכין רק בורא פרי העץ משום דאכתי לא אשתני למעליותא, דה"ה נמי שסובר דגם על יין מגתו מברכין רק בפה"ג ולא בפה"ג, דאל"כ הרי כל יין חי היה קודם יין מגתו ולא אז כבר נחשב כאשתני למעליותא ומברכין עליו בפה"ג, והאי מסתבר דכל זמן שלא נפסל משתייה הוא צריך שפיר להשאר בברכת הגפן, שהרי התסיסה מתחלת רק לאחר ב' או ג' ימים מהדריכה ונמצא דמיד לאחר שהמשקה נמשך ונפרד מהחרצנים והזגים ה"ז כמש"ל יין מגתו וכידוע שתוך ג' ימים דריכתו נקרא יין מגתו, וועיין במג"א סי' ר"ב ס"ק כ"ז שסובר גם כן דאפי"ה לפני שהמשיך מברך בפה"ג, וחושבני דלא מסתבר כלל לומר דאף שאם הוציא מהגת ושיתיה מברך שפיר בפה"ג מ"מ כל זמן שלא הוציאו מהגת מתחשבין עם זה שעומד להיות יין חי וחשיב משום כך כאילו עדיין לא חל ע"ז שם יין ולא זו כלל מברכתו, דמהיכ"ת נימא הכי, ולא דמי לפת שעופשה ויין שהקרום דכיון שנתקלקלו קצת מברכין עליהם שהכל, דהא הכא אין זה קלקול שהרי כך דרך עשיית יין דבתחלה הוא יין מגתו ולאחר גמר התסיסה הרי זה נעשה יין חי אשר מוהגים אותו אח"כ עם מים, וכיון שגם כשהוא חי לא נפסל משתייה וכשר לכתחלה לנסכים ונזיר חייב עליו משום יין ושטר מהיכ"ת תיפקע ברכתו לחזור לפני העץ ולכאורה מזור

שיצאו ממש מהענבים הוא דחשיב יין אבל לא המים שמוסיפים, דאף שגם ארבע החמישיות שהיו קודם בתוך המיין ונתאדו הם ג"כ ממש כמו מים, מ"מ הואיל והמים האלה היו ממש בתוך הענבים הרי זה חשיב שפיר יין, אבל לאחר שנשאר רק תמצית והוסיפו ע"ז מים יתכן דאף אם הטעם הוא ממש ככתחילה אפשר דאין זה חשיב יין אלא מים שהטעם שלהם הוא כמו של מיין ענבים, וכ"ש כשהטעם נשתנה קצת ואין הטעם ממש כמו שהיה קודם דאפשר שיש לברך על זה שהכל ולא בפה"ג, ולא דמי ליין של צמוקים דכשר בדיעבד לנסכים דכתניא בב"ב צ"ז ע"ב, ועכ"פ לענין ברכה יש סוברים שאפילו אם הצמוקים הם מעט יוחר מאחד משהה מהמים ה"ז חשיב יין, דשאני התם דכיון שהכל תוסס אח"כ יחד עם הצמוקים נשתנו גם המים להיות יין כמבואר בב"י וכמג"א אור"ח סי' חס"ב דנשתנה המים להיות יין אף גם לענין זה שיש להם דין כמו מי פירות שאין מחמיצים.

הן אמנם דכל חמרא דלא דרי על חל תלת מיא לאו חמרא הוא וזה גם עדיף טפי כמיא דסילקא כסילקא שהוא רק מפני הטעם שלענין ברכה רואין בזה את הטעם כעיקר משא"כ ביין אמרינן שלענין קידוש וברכה גם המים עצמם חשיבי כמו יין, וגם יתכן שנוזר לוקה על רביעית יין אע"ג שהיין עצמו הוא רק רובע רביעית כמו שנראה מהרמב"ם פ"ה מניירות ה"א וט' שכתב על שטר שהוא תערובת של מים עם יין המשמע מלשונו שם שגם המים קרוי שטר ועיין במלבי"ם על הספרי בפי' נשא אות פ"ו, וגם צ"ע בירושלמי פ"ו מנוזר סוף ה"א שכתב בקרבן העדה על יין מזוג דחייב רק משום משרת אבל לא שהמים חשיב ממש כיון, גם צ"ע בגמ' כריתות י"ג ע"ב וברמב"ם פ"א מביאת מקדש ה"א דאינו חייב אלא א"כ שתה רביעית יין חי ובגמ' שם מבואר דילפינן שטר שטר מנוזר וא"כ משמע שגם לענין נזיר עיקרו של שטר הוא רק חי בלא שום תערובת מים ורק לענין נסכים אמרינן דמזוג פסול מפני שצריכים דוקא למה שיצאו ממש מהענבים (ידוע שהרמב"ם השמיט הדין דמזוג פסול) ולכן צריכים לכתחילה יין חי ובדיעבד כשר אפי' יין מגתו, וא"כ ה"ו נראה לכאורה דכמו שיכולים להוסיף מים על חד תלת ה"ה נמי שיכולים להוסיף מים על תמצית של מיין כשיעור שהיה קודם לפני האידוי הואיל ועכ"פ קרוב הוא עכשיו בטעמו להטעם של מיין ענבים רגיל דחשיב נמי כיון ולא נאמר דשאני התם שכך הוא דרך עשיית יין שעיקר עילוי ושבחו הוא רק ע"י הוספת מים משא"כ הכא ורק על מיין טבעי אין להוסיף מים מפני שטעמו חלש מאד משא"כ במוסיף על תמצית שרק חוזר להיות ככתחלה וכו"ש להרמ"א באור"ח סי' ר"ד סעיף ה' שמקיל אפי' כשהיין הוא רק מעט יותר מאחד משהה מהמים, מ"מ בנד"ד נראה דאפשר שלענין ברכה וכן לענין נסכים טעמא דיין מגתו כשר בדיעבד הוא רק

ספר

מנחת איש

הלכות ברכות וסעודה וברכות הנהנין הלכה למעשה לבית היהודי

והוא

קיצור ההלכות המצוות לכל איש ישראל וביתו

בהלכות

כללי הברכות ועניית אמן

וברכות הנהנין וסעודה וזימון והיסח הדעת ושינוי מקום

והלכות ברכות הרית והראיה וההודאה והשבח

ועוד כהנה וכהנה

המבוארות בגמ' ובדברי הראשונים והטו"ע והפוסקים

וכפי הברכה המוטלת בהנהגת החוקן איש

וביקור ההלכה למעשה ביחד מפרסין

בכל מיני המאכלים והמשקאות המצויים והמתחדשים בזמנינו

וזאת בצירוף הרבה מפסקיהם ותורתם ודבניהם

של גדולי התורה וההוראה

ונלוו עליהם לוח-ברכות ורשימת-מאכלים לפי א-ב

בעזרת החוקן לאדם דעת

אברהם ישעי' בלאאמ"ר האגון הגדול רבי חיים ישראל שליט"א שפירא

בני ברק - א"י

הודש שמרבים בו שמחה התשפ"א

פסטור או ביי
 וראה גם בהעו
 ה. קוניאק או
 אולם משני
 מברכים בורא

פרק ו
 ברכת היין והמשקאות

יין ותערובתו ♦ מיצי פירות ♦ משקאות שונים
 ♦ יין פוטר כל המשקים

יין ותערובתו

א. על היין מברכים בורא פרי הגפן, לפי שקבעו לו חכמים ברכה לעצמו ולא כללוהו בברכת בורא פרי העץ, מפני חשיבותו שהוא גם מזין וגם משמח את הלב¹.

ב. מברכים בורא פרי הגפן גם על יין מבושל או על יין שעירבו בו חומרים שונים לתוספת טעם, ואפילו אם כמות החומרים הללו גדולה בהרבה מכמות היין עצמו².

ג. גם מיץ שזב מענבים שנמעכו בקופסא וכדומה, ברכתו בורא פרי הגפן, ואפילו שלא נעשה הדבר בכונה תחילה ליצירת יין, וכן בכל כיוצא בזה³.
 ואולם אם עשה יין מענבי-בוטר או שזב מיץ מהם, אין מברכים עליו בורא פרי הגפן אלא שהכל⁴.

ד. יין שאינו משכר וכגון מיץ-ענבים וכדומה, ברכתו היא בורא פרי הגפן, ואפילו אם על פי תהליך-ייצורו שזב אינו יכול לתסוס ולהיות יין, וכגון שהמיץ עבר

5. הוראת מרן הזו בעצמו, והטעם ביין המסויים הזו שהוא ראוי לשמו אם היין הזה עצ מה שמבואר בשו מיץ ענבים מברכ עליו קידוש אי"ז לעשות ממנו יין, המין היא גדולה או אחר, וכן פשט יין מבושל מברכי לא איירי גם שב לא יתסוס ומ"מ כ שינוי לגריעותא, שלמה ח"א ס"ד פרי הגפן משום להיעשות יין ולפ אינו יוצא מדין לכאורה אפילו א מ"מ לא נפקעת משום זה.

וכן הורו אאמו"ר ז"ל והגר"ש ואזנ והגר"ח קנייבסקי בורא פרי הגפן ול אלא לגבי נסכים הגאונים הנ"ל ע שידוע שחשש לזו על מיץ ענבים, ול: לכל הפחות רבע נ מיץ-ענבים דאו נ

1. שו"ע סי' ר"ב ס"א, ובמ"ב שם סק"ב כתב מדברי הגמ' ברכות לה' ב' דמשום שסועד ומשמח.
 2. שו"ע סי' ר"ב ס"א לענין מבושל או קונדיטון, ומבו' שם במ"ב סק"ה שיש בקונדיטון ב' שלישי דבש ופלפלין ושליש אחד יין, ועו"כ המ"ב שם דאפילו בכמות גדולה יותר של דבש ופלפלין מ"מ נחשב הכל כהשבת טעם היין ולא כטעם אחר,
 3. מ"ב סי' ר"ב סק"ג.
 4. הזו"א מעשרות ס"א סק"ה.

במח
 מבושל
 יתוספת
 הימרים
 מיץ שזב
 מענבים
 סי'
 נסכים
 ישאינו
 משכר

פסטור או בישול או שעירבו בו חומרים למניעת תסיסה, וכן בכל כיוצא בזה, וראה גם בהערה⁵, וראה גם להלן בסעיף יא. L

ה. קוניאק או כל משקה אלכוהולי אחר המופק מיין, ברכתו בורא פרי הגפן⁶, אולם משקה-מר העשוי מיין הנקרא "יין-וורמוט", יש אומרים שגם עליו מברכים בורא פרי הגפן ויש אומרים שאין מברכים עליו כלל⁷.

לעומת מים נחשב כיין וכמבו' בשו"ע סי' ר"ד ס"ה א"כ ודאי דמיץ-ענבים לא גרע ממנו, וכן לענין כשנותנים חומר משמר במיץ-ענבים ואינו יכול לתסוס הסכימו הגאונים הנ"ל שיש לברך בורא פרי הגפן, ושלא כדברי הגריש"א ז"ל שחשש לזה ועכ"פ מספק הורה שאין לברך ע"ז אלא שהכל.

ומה שהורה הגריש"א ז"ל גם לפי שיטתו שאם מערב לכה"פ רבע כמות יין יברך בורא פרי הגפן גם זה צ"ע טובא, שהרי אין ללמוד מעירוב יין במים אלא שטעם יין עדיין קיים גם ברביע יין עם ג' רבעי מים, והיינו כי יינם היה חזק מאד וכמבו' בהרבה מקומות, אבל אם יש תנאי לברכת בורא פרי הגפן להיות יין המשכר ויש כאן מיעוט מין המשכר ורובו מין שאינו משכר, מה שייך לומר דתליא בשיעור מזיגה והלא לכאורה אי"ז תלוי אלא ברוב וסו"ס יש כאן רוב דבר שאינו משכר, ואם היינו אומרים ע"פ המציאות שברביע יין לבד די לו לאדם כדי לשכר כשישתה כוס הוה נוחא, אבל אם כל הנידון הוא כמזיגת יין במים אין בזה ראייה לכאן, והרי יתכן שיין שלהם שהיה חזק מאד והיה מעורב עם ג' חלקי מים היה משכר מ"מ גם אחר תערובת זו ואילו מיץ-ענבים עם יין שלנו שהוא יין חלש אינו משכר אע"פ שיש רביע כוס יין עמו, ולפיכך עיקר הדברים צ"ע L

6. הוראת מרן החזו"א ז"ל כדעת המו"ק ופליג על הפמ"ג סי' ר"ט במ"ז סק"א, וזה ע"פ עדות כמה מתלמידי החזו"א ז"ל, הובא גם בספר ארחות רבינו ח"א עמוד פו.
7. בה"ל סי' ר"ב ס"א ד"ה שהוא.

5. הוראת מרן החזו"א ז"ל וכמו שגם היה נוהג בעצמו, והטעם כי חשיבות המין אינה דוקא ביין המסויים הזה ששותה אלא בכללות היין שהוא ראוי לשמח וגם סועד את הלב, ואפילו אם היין הזה עצמו אינו יכול להיות יין, וכן מה שמבואר בשו"ע סי' רע"ב ס"ב שגם על מיץ ענבים מברכים בורא פרי הגפן ועושים עליו קידוש אי"ז דוקא משום שאפשר אח"כ לעשות ממנו יין, אלא משום שכל חשיבות המין היא גדולה ואין נפק"מ ביין מסויים זה או אחר, וכן פשטות השו"ע סי' ר"א ס"א דגם יין מבושל מברכים עליו בורא פרי הגפן, ומי לא איירי גם שבישלוהו לפני תסיסתו ושוב לא יתסוס ומ"מ כתב המ"ב שם סק"ד דאין זה שינוי לגריעותא, ומש"כ הגרש"א ז"ל במנחת שלמה ח"א ס"ד דבכה"ג מברכים עליו בורא פרי הגפן משום שבשעת סחיטתו היה ראוי להיעשות יין ולפיכך אף מבושל או מפוסטר אינו יוצא מדין יין, צ"ע שהוצרך לזה, כי לכאורה אפילו אם יין מסויים זה אינו ראוי מ"מ לא נפקת חשיבותו כחלק ממיני היין משום זה.

וכן הורו אאזמו"ר הגר"י שפירא ז"ל והגרש"א ז"ל והגר"ש ואזנר ז"ל והגר"ג קרליץ ז"ל והגר"ח קנייבסקי שליט"א שלעולם ברכתו בורא פרי הגפן ולא מצינו מעלה ביין המשכר אלא לגבי נסכים למזבח, ובזה הסכימו כל הגאונים הנ"ל שלא כדברי הגריש"א ז"ל שידוע שחשש לזה שלא לברך בורא פרי הגפן על מיץ ענבים, ולא התיר אלא במקום שיערב לכל הפחות רבע כוס יין עם שלשת רבעי כוס מיץ-ענבים דאז כיון ששיעור מזיגה זה בין

ספר

מעדני אשר

בירורים והערות בעניני ברכות

ע"פ סדר שו"ע או"ח (סימנים קס"ז - ר"מ)

בהלכות כציעת הפת, דברים הנוהגים בסעודה, ברכת המזון,
ברכת הפירות, ברכת הריח, ברכות נסים והודאות ושאר ברכות,
תפילת מנחה, תפילת ערבית והלילה.

חברתי כרחמי וחסדי ד'

אשר צבי לונצר

הוצאת מוסדות "אהבת מרדכי"

פעיה"ק ירושלם תשס"ג

מיץ ענבים לענין ברכת בפה"ג ושאר דינים

ר"ב ס"א: 7 ←

"על כל פירות האילן מברך בתחלה בפה"ע חוץ מהיין שמברך עליו בפה"ג בין חי בין מבושל בין שהוא עשוי קונדיטון דהיינו שנותנין בו דבש ופלפלין".

תמיהה למה מברכין בפה"ג על יין מגיתו ועל מיץ ענבים הרי אינם משמחים

מנהג העולם לברך בפה"ג על מיץ ענבים. ובשו"ע סי' ער"ב ס"ב מבואר דיין מגיתו מקדשין עליו וסוחט אדם אשכול ענבים ואומר עליו קידוש היום. ויל"ע בזה מהא דברכות ל"ה ע"ב דמבואר דהא דתקנו ברכה מיוחדת ליין הוא משום דיין סעיד ומשמח, ויין מגיתו אינו משמח כמבואר בסנהדרין ע' ע"א דלכן מותר לשתותו בסעודה המפסקת לפני ת"ב (ועיין מקראי קודש פסח ח"ב סי' ל"ה). וביישוב שאלה זו מצאתי ג' ביאורים וכפי שיבואר לקמן.

מברכים בפה"ג כיון שסופו להיות משמח

א. מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל בסי' מנחת שלמה סי' ד' (עמ' י"ג) כתב ליישב דגם יין מגיתו היות ועתיד להיות משמח יש לו חשיבות של יין, וכמש"כ הרשב"ם (ב"ב צ"ז ע"ב) דאע"ג דלמזבח כשר רק מידי דמשכר דכתיב "הסך נסך שכר" מ"מ יין מגיתו כשר למזבח כיון דסופו מיהא להיות שכר, וה"נ לענין ברכת בפה"ג.

ואכתי צ"ב מהמבואר בגמ' ורשב"ם שם דיין קוסס (ריחיה חלא וטעמא חמרא) פסול למזבח כיון דלא הוי שכר ולא ראוי להיות שכר ואעפ"כ לד' רבי יוחנן ברכתו בפה"ג וכשר לקידוש. ויש ליישב דיין קוסס משכר קצת ולכן יש לו שם יין ורק למזבח פסול כיון דבעינן ביה יין שמשכר טובא, והראיה מיין מוזג שפסול למזבח הגם שברור שהוא משכר. ולגבי מיץ ענבים שהוא מבושל או מפוסטר כתב במנחת שלמה שם דאף דאפשר דתו לא חזי לתסוס להיות ממש יין, מ"מ כיון דמיד כשנסחט כבר חל עליו שם יין לענין קידוש וברכה וגם כשר כדיעבד לנסכים, לכן שפיר נשאר בברכת הגפן שהיה עליו קודם כיון שגם עכשיו הוא טוב לשתייה, עכ"ד. ולפי דבריו לכאורה אם נתבשל קודם שקיבל שם יין (כגון שבישלו את המיץ קודם שהפרישו ממנו את ההרצנים והזגים שאז עדיין לא נקרא עליו שם יין כמבואר ביו"ד קכ"ג סי"ז) שלא היתה שעה שהיה ראוי להיות שכר אין ברכתו בפה"ג.

ויש להקשות ע"ד מדברי הח"א (כלל ו' ס"ז) ודה"ח שכתבו דאם מבשל צימוקים במים ומסנן את הצימוקים מהמים דחשיב כיון וכשר לקידוש. ובשד"ח מע' יי"נ סי' א' (ח"ח עמ' 483) הוכיח כן מלשון השו"ע ר"ב סי"א דמי שריית צימוקים או מי בישולם אם משך המים והבדילם מהצימוקים ה"ל יין ומברך עליו בפה"ג. והרי כאן הבישול הוא לפני

שחל על מי הצימוק שבישול מונע את שמעולם לא היה יי תסיסה. והגם שהגר"ש סי' ער"ב חולק ע"ז שריה ג' ימים מקרי י והו"ד בקצשו"ע סי' במסגה"ש סק"ז ובמנ סק"ז]. אך אין טעמו מ לשכר, אלא משום ד בצימוקים לא יכולים תסיסה ג' ימים, ואילו הענבים עצמם (בלי דריכתם קודם הפרשה מהם לכאורה גם הוא לזה שם יין הגם שמ תסיסה. [וע"ש במנחה ד"ה אך, ודב

ונראה ליישב עפ"ד סקכ"ב) שכו מותר לבשל הצימוקין עליו (ח"א), ויש מחמי עד שיהיה תוסס ג' הצימוקין (ספר החיים) דשייך שיהסוס גם אח יתכן דלהכי ברכתן בפה"ג. ונראה דכן ס בשו"ת בעי חיי (או"ח ו ככה"ח ר"ב סקט"ז) שו צימוקים במים ומסנן בפה"ג ומקדשין עליו ולא יוצאים בו י"ח ד' אם שמים עפר לבן בו בכדי שהתירוש לא יעז במתיקותו אין לו דין עכ"ד. ולא ידעתי מי

שחל על מי הצימוקים שם יין, וכיון שבישול מונע את תסיסת היין נמצא שמעולם לא היה יין צימוקים זה בר תסיסה. והגם שהגר"ש קלוגר בספר החיים סי' ער"ב חולק ע"ז וכותב דדווקא ע"י שריה ג' ימים מקרי יין ולא ע"י בישול, והו"ד בקצשו"ע סי' נ"ג ס"ו ווע"ש במסגה"ש סק"ז ובמנחת שבת סי' ע"ז סק"ז]. אך אין טעמו משום שלא היה ראוי לשכר, אלא משום דס"ל דהמים שנותן בצימוקים לא יכולים לקבל שם יין בלי תסיסה ג' ימים, ואילו היו מבשלים את הענבים עצמם (כלי תוספת מים) אחר דריכתם קודם הפרשת החרצנים והזגים מהם לכאורה גם הוא היה מודה שיהיה לזה שם יין הגם שמעולם לא היה בר תסיסה. [וע"ש במנחת שלמה עמ' ט"ו ד"ה אך, ודבריו צ"ב].

ונראה ליישב עפ"ד המשנ"ב (ער"ב סקכ"ב) שכתב בזה"ל "וע"כ מותר לבשל הצמוקין ולסנן היין ולקדש עליו (ח"א), ויש מחמירין דלא נקרא יין עד שיהיה תוסס ג' ימים אחר בישול הצמוקין (ספר החיים)". משמע מלשונו דשייך שיתסוס גם אחר שנתבשל, וא"כ יתכן דלהכי ברכתן של מי הצמוקים בפה"ג. ונראה דכן ס"ל לבעל הכנה"ג בשו"ת בעי חיי (או"ח ח"ב ס"ס א', הוזכר בכה"ח ר"ב סקט"ז) שכתב דאם מבשלים צימוקים במים ומסננים אותם ברכתו בפה"ג ומקדשין עליו הגם שאינו משמח ולא יוצאים בו י"ה ד' כוסות בפסח, אבל אם שמים עפר לבן בתוך דריכת הענבים בכדי שהתירוש לא יעשה יין אלא יעמוד במתיקותו אין לו דין יין וברכתו שהכל, עכ"ד. ולא ידעתי מקום לחלק ביניהם

אא"כ נאמר דמי צימוקים יכולים לתסוס ולהפך ליין ולכן עדיפי מעפר לבן שמונע לגמרי את התסיסה. [ועיין בשו"ת מנחת יצחק ח"ח סי"ד שהקשה סתירה מדברי הבעי חיי עצמו (חיו"ד סי' ק"ע וקע"א), וע"ש מש"כ ליישב]. אמנם הוא דוחק קצת לומר שרק בגלל האפשרות הפחות מצויה שיהפך ליין (דבד"כ הוא מתקלקל ומחמיץ) ברכתו בפה"ג. ועכ"פ גם לפי ביאור זה מיץ ענבים שהפיסטור והבישול גרמו שלא יתסוס ברכתו בפה"ג, דודאי לא גרע ממי בישול צימוקים שד' האחרונים (גם הבעי חיי) דברכתו בפה"ג, ורק אם שמו בתוכו חומר מונע תסיסה (ולא הוציאו אותו בסוף תהליך הייצור) יש לדון על ברכתו.

L

7 מברכים על יין בפה"ג משום דסעיד ולא משום דמשמח

→

ב. ונראה ליישב הקושיא הנ"ל באופן אחר, דלכאורה עיקר מה שקבעו ברכה מיוחדת ליין הוא משום דסעיד ולא משום דמשמח, דבגמ' ל"ה ע"ב משמע שהיה די בכך שייך סעיד בכדי לתקן לו ברכה מיוחדת, ורק הוקשה לגמ' מדיוק הפס' "ויין ישמח לבב אנוש, ולחם לבב אנוש יסעד" דמשמע דרק לחם סעיד ולא יין, וע"ז תירצה הגמ' דבאמת יין כן סעיד ואת הפס' יש לדייק להפך דרק יין משמח ולא לחם, אך הגמ' לא חזרה בה מכך שקביעת ברכת בפה"ג היתה רק מחמת דסעיד. וראיה לדברינו מדברי תר"י (כ"ד ע"ב מדפי הרי"ף) דאף שכתבו בתחילה דחשיבותא דחמרא דסעיד ומשמח, כתבו אח"כ "ובתמרים אע"פ שהם מזון, כיון דלא קביעי עלייהו ולא נשתנו כמו

שמשנתים הענבים כשנעשו יין אינם קובעים ברכה לעצמן" משמע דהיה שיין לתקן לתמרים ברכה לעצמן כיון דסעדי למרות שאינם משמחים. וכן משמע מלשון המאירי (ל"ה ע"ב) שכתב בזה"ל "כבר ביארנו על היין שמתוך חשיבותו קבע לו ברכה בפני עצמו, וחשיבותו הוא שהוא זן וסועד את הלב כפת עצמו".

ולפ"ז מעיקרא לא קשה איך מברכין בפה"ג על יין מגיתו ומיץ ענבים [וכן יין קוסס] הרי אינם משמחים, דלא מחמת השמחה שביין תקנו את ברכת בפה"ג. אמנם אכתי צ"ב אם מיץ ענבים סעיד, שהרי מבואר בשו"ע (ר"ח סי"ז) דבתמרים ויין יוצא בדיעבד בברכת המזון משום דסעדו, ומשמע דבענבים אינו יוצא בדיעבד משום דלא סעדו, וכ"כ להדיא המאירי הנ"ל וז"ל "ומ"מ בדיעבד יצא על היין ועל התמרים בג' ברכות אבל תאנים וענבים ושאר מינים אע"פ שזנין ר"ל שממעטים הרעב הואיל ואין סועדים את הלב שיהא שבע וחזק בכך אפילו בדיעבד לא יצא", וכיון דענבים לא סעדו לכאורה ה"ה המיץ הנעשה מהם, ומה שיין כן סעיד צ"ל דמשום שהוא משכר הוא נותן תחושת שובע, וא"כ אכתי קשה איך מברכין בפה"ג על מיץ ענבים הרי אינו סעיד. ואולי י"ל דמיץ ענבים כן סעיד ועדיפא מענבים עצמם, ומצינו כע"ז בגמ' סוכה (מ"ט ע"ב) כי שבע איניש חמרא מגרוניה שבע, ופרש"י ע"י ששותהו בלגימות גסות וגרון מלא הוא משביע ולא ע"י שתיה מרובה שמכניס הרבה יין במעיו ע"י לגימות דקות, ואינן כאוכלין ששובע שלהם בא במילוי הכרס". וא"כ שפיר י"ל דמיץ ענבים סעיד ועדיף מענבים ולכן

מברכין עליו בפה"ג, וכן אם ברוך עליו בדיעבד בהמ"ז יצא היות שגם הוא משביע ע"י לגימות גסות, וכן אם שתה מיץ ענבים יצא ידי קידוש במקום סעודה לדעות הסוכרות כן ביין (עיין משנ"ב רע"ג סקכ"ה). אבל לא מצאתי ראייה ברורה שמיץ ענבים כן סעיד. L

7 מברכים על יין בפה"ג גם כשאינו סעיד ומשמח

ג. עוד נראה ליישב הקושיא הנ"ל באופן נוסף, וכדלקמן. ותחילה יש להקדים דמצינו שחז"ל נתנו חשיבות ליין גם לגבי דינים נוספים, כגון הא דדיין פוטר כל מיני משקין (קע"ד ס"ב), וכגון הא דעל ריבוי יין מברכים הטוב והמטיב (קע"ה). והנה לגבי ברכת בפה"ג וקידוש נזכר בגמ' דדיין מגיתו יש לו שם יין, ויל"ע מה דינו לגבי שאר הדינים הנ"ל ונ"מ גם למיץ ענבים שלנו.

והנה סיבת מה שיין פוטר שאר משקין נתבאר בתוס' ברכות (מ"ב רע"א) "לפי שעיקר משקה הוא והוא ראש לכל מיני משקין ולכך הוא העיקר והן טפלין לו לענין ברכה", ולכאורה חשיבותו היא משום שהוא משמח. ונראה שזה גם הטעם שיין נתייחד משאר דברים לגבי ברכת הטוב והמטיב וכמש"כ הגר"ז (קע"ה ס"א) "שמפני חשיבות היין שהוא משמח אלקים ואנשים תקנו חכמים עליו עוד ברכה כשמרבין בשמחה להביא ממנו לשתות עוד יין שני". וכן מבואר בהגהות רעק"א (ר"ס קע"ה) בשם רבינו בחיי דבמקום שמשנים היינות אין ספק שיש שם ריבוי שמחה וכדי למעט השמחה תקנו ברכת הטוב והמטיב שתקנו על הרוגי

ביתר. ויין מגיתו שיין בו טעם ה שבות יצחק (פסו הגרי"ש אלישיב ענבים אינו נחשב וכן אין לפטור בפה"ג אמנם מצאנו י בפשיטור והמטיב על יין משמח כמבואר נ מהר"י עייאש בו מ"ט) כתב דדיין מברכין עליו בפה וגם נקרא מי פיר וא"כ ודאי דהוי ב עליו הטוב והמ לברכי יוסף (קע"ז שם סק"ב), וכ מבוטשאטש (סי' תורה למהרש"ם חיים ספינקא (קע" אבני ישפה ח"ו כדבריהם משמע נ בזה, שהרי בגמ' ו לציין לגבי איסו מפסקת שלפני ת" דרק ביין משמח ר"ב ס"ב: "הבוסר כל זמן נ מברך עליו בפה"א

מגיתו, ומזה שלא חילקו כן לגבי שאר דינים משמע דבשאר דינים אין חילוק, ואף שטעם התקנה היה משום דין משמח צ"ל דאחר שתקנו לא חילקו בין היינות וגם ליינ שאינו משמח נתנו חשיבות יין לכל מילי [אמנם לגבי מצות שמחה ביו"ט שזה אינו רק "טעם התקנה" אלא המצוה עצמה פשיטא דאינו יוצא ביין מגיתו ולא הוצרכו להדגיש זאת. ולכן כתב הפר"ח ס"ס תפ"ג דהשותה יין צימוקים לד' כוסות יוצא רק בדיעבד כיון שחכמים שייכו את הד' כוסות למצות שמחת יו"ט כמבואר במרדכי פסחים דף ק"ח ע"ב].

ועפ"ז י"ל ביאור נוסף למה מברכין בפה"ג על יין מגיתו הגם שאינו משמח (ואולי גם אינו סעיד), דאחר שתקנו שעל היוצא מהענבים מברך בפה"ג תו לא חילקו אם הוא סעיד ומשמח או לא. אמנם סברא זו שייכת לגבי תקנת ברכת בפה"ג, אבל לגבי להפטר בבהמ"ז שהוא דין של דיעבד בזה לא שייך לומר לא פלוג, ואם אינו סעיד לא ייפטר בבהמ"ז. והאחרונים הנ"ל שכנראה למדו מסתימת הגמ' והפוסקים גבי ברכת הטוב והמטיב דגם יין מגיתו בכלל, כנראה סוברים כן גם לגבי להפטר בבהמ"ז, וא"כ צ"ל דס"ל דגם יין מגיתו סעיד וכמש"כ לעיל סוף אות ב'.

L

סימן עב

גדר בוסר לענין ברכה

משיוציאו פרי מברכין עליו בפה"ע, ובלבד שלא יהא מר או עפוץ ביותר עד שאינו ראוי לאכילה אפילו ע"י הדחק דאז אין

ביחור. ויין מגיתו אינו משמח ולכאורה לא שייך בו טעם התקנה בדברים אלו. ובס' שכות יצחק (פסח) פ"א הביא בשם מרן הגר"ש אלישיב שליט"א דמטעם זה מיין ענבים אינו נחשב כיינ לגבי הטוב והמטיב וכן אין לפטור שאר משקין ע"י ברכת בפה"ג על מיין ענבים.

אמנם מצאנו להרבה אחרונים שנקטו בפשיטות שמברכים הטוב והמטיב על יין צימוקים [הגם שאינו משמח כמבואר בפר"ח ס"ס תפ"ג], הרב מהר"י עייאש בשו"ת בית יהודה (או"ח מ"ט) כתב דיינ צימוקים חשיב יין דהא מברכין עליו בפה"ג וכשר לנסכין בדיעבד וגם נקרא מי פירות לענין שאינו מחמיץ, וא"כ ודאי דהוי בכלל ריבוי יינות ומברכין עליו הטוב והמטיב. וכן הוה פשיטא לברכי יוסף (קע"ה אות א') והו"ד בכה"ח (שם סק"ב), וכ"כ בס' אשל אברהם מבוטשאטש (סי' קע"ה), והו"ד בדעת תורה למהרש"ם (קע"ה ס"א) ובארחות חיים ספינקא (קע"ה אות א'). ועיין בשו"ת אבני ישפה ח"א סי' ל"ח. ולכאורה כדבריהם משמע מסתימת הגמ' והפוסקים בזה, שהרי בגמ' סנהדרין (ע' ע"א) טרחו לציין לגבי איסור שתיית יין בסעודה מפסקת שלפני ת"ב ולגבי בן סורר ומורה דרק ביין משמח יש איסור ולא ביין

ברך עליו הוא משביע מיין ענבים דה לדעות נ"ב רע"ג ויה ברורה .

גם ח

כ"ל באופן ש להקדים ין גם לגבי זר כל מיני דעל ריבוי "ה). והנה בגמ' דיינ דינו לגבי היין ענבים

אר משקין "ב רע"א) ראש לכל היין טפלין 'בותו היא גם הטעם זבי ברכת ע"ה ס"א) משמח עליו עוד זיא ממנו ר בהגהות זינו בחיי ספק שיש מחה תקנו על הרוגי

ר"ב ס"ב:

"הבוסר כל זמן שלא הגיע לכפול הלבן מברך עליו בפה"א וכו'. ושאר כל האילן

קונטרס

יין המשומר

בירורי הלכות

בעניני יין מבושל לענין יין נסך וקידוש

יין מזוג במים

דין מיץ ענבים לקידוש ולארבע כוסות

דין יין מתוק שיש בו סוכר

קיצור הלכות יין נסך הנוגעים בזה"ז

זן" וכד'
ם ביותר
לחמש
והחלק

סימן ד

מייץ ענבים

רביעית
זות, וכן

וטעם הפסול כתב הרשב"ם (דף צו: ד"ה יין קוסס) משום דלא הוי שכר, ולא ראוי להיות שכר. ולא דמי ליין מגתו, שסופו מיהא להיות שכר, ע"כ.

ומכאן המקום לדון במייץ ענבים, שכידוע מונעים ממנו את תהליך התסיסה. ובעבר, היו מניחים בו חומרים המונעים תסיסה, וכיום מפסטרם אותו כדי להרוג את הבקטריה המייצרת את האלכוהול, ועי"כ יש מי שאומר שאינו ראוי להיעשות יין, וא"כ אין לו את מעלת יין מגתו שראוי להיעשות יין, וכן משמע בכנה"ג^א (שו"ת סי' א').

אמנם יש שרצו לדחות דאין להוכיח מגמ' זו לאסור, אלא דתלוי במח' אמוראים וקי"ל להתיר, ועיין בהערה שהארכנו בזה^ב

א. הנידונים בענין מייץ ענבים
7 במייץ ענבים שלנו יש לדון בו אם כשר לקידוש וד' כוסות משלשה טעמים. א. אינו ראוי להיות יין. ב. המים שמוסיפים לו מבטלים ממנו שם יין. ג. אינו משכר, ונפק"מ לד' כוסות. ועתה נדון בכל אחד מהם.

ב. אינו ראוי להיות יין
איתא בהמוכר פירות (ב"ב צו,ב) אמר רבא סוחט אדם אשכול ענבים, ואומר עליו קידוש היום, ואע"פ שאינו כשר לנסכים אלא בדיעבד, לקידוש כשר לכתחילה. עוד אמרינן התם יין קוסס פסול לנסכים, ופירשב"ם (דף צג: ד"ה קוססות - יין רע וכו') קוססות נראה לי כמו פריה יקוסס ויבש דיחזקאל. עכ"ל.

^א אכן בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סייד) כתב דהכנסת הגדולה איירי ביין שנעשה קרוש.
^ב בפסד קובץ הלכות [פסח עמ' רלג] כתב שלפי מסקנת הגמ' ריחא חלא וטעמא חמרא פסול לנסכים, ולענין קידוש תלוי במח' אמוראים וקי"ל כדברי המיקל להחשיבו יין. [שו"ע סי' רדג, וסי' רעב ג] ולכן גם יין שלא יכול להיחפך ליין משכר כשר לקידוש.
יבאמת דבריו הם הערה חזקה, ומאד נפלאתי שגדולי הפוסקים שדנו בדברי הרשב"ם לא עמדו על זה. אמנם לאחר העיון מצאתי שהדבר תלוי במח' ראשונים, ומוכרח אני להאריך קצת.
איתא בגמ' [ב"ב צז:] אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב: אין אומרים קידוש היום אלא על היין הראוי לינסך על גבי המזבה. למעוטי מאי? וכו', אי למעוטי קוסס, פלוגתא דרבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי היא. ופי' רשב"ם למעוטי מאי - מהני פסולים דהך ברייתא אתא רב למעוטי אילמא למעוטי יין קוסס אתא למימר דאין אומר עליו קידוש היום הא בורא פרי הגפן מברכין ואמאי הא פלוגתא רר' יוחנן וריב"ל היא לעיל, דלר' יוחנן חמרא הוא ואפי' לענין קידוש שפיר דמי רכיון דלגבי תרומה חשיב ליה יין הוא הדין לגבי קידוש דלא שניא קידוש מבורא פרי הגפן אלא לענין מיאוס כדלקמן משום הקריבהו נא לפחתך ולר' יהושע בן לוי חלא הוא ואפי' בורא פרי הגפן אין מברכין כדאמרן לעיל ואי ס"ל כר' יוחנן הכי ה"ל למימר מברכין עליו בורא פרי הגפן ואנא אמינא דהוא הדין לקידוש ואי כרבי יהושע בן לוי ס"ל הכי ה"ל למימר אין מברכין עליו אלא שהכל, עכ"ל. [וכעין זה פי' המאירי והיר רמח"ש].
ואכן מדבריו מבורא דלר' [דקי"ל כוותיה] יין קוסס כשר לקידוש.

32

שאינו ראוי עוד להפוך ליין, איבד מעלתו, ואינו חשוב יין, אולם רוב ככל הפוסקים ס"ל דנחשב יין.]

ויש לצרף עוד ולומר, דכיום שהיין עובר פיסטור, ואין בו חומרים המונעים תסיסה כ"כ כמו שהיו נותנים בו בעבר, ולכן אם יניחו המיץ פתוח במשך זמן יהפך ליין, אם כי יין גרוע, אך יהא ראוי לשתייה, וי"ל דגם הפוסקים המחמירים מודים בזה.

← **וכבר** דנו בזה גדולי הדור, והגרש"ז אורבאך (מנח"ש קמא סי' ד') הכריע דכיון שהיה ראוי בתחילה להיעשות יין, סגי בהכי ולא איבד שם יין לאחר הפיסטור, ובשבת הלוי (ח"ט סי' נח) כתב דהא דבעינן ראוי להעשות שכר הוא רק לענין נסכים אבל לענין קידוש לא צריך להיות שכר והביא כן מחידושי המאירי. אולם בשם הגרי"ש אלישיב ← מטו בה (שבות יצחק פסח פי"א ס"ג) שכיון

אולם הרש"ש הקשה על הרשב"ם וז"ל, המה כיון דאמר למעוטי יין קוסס ע"כ דלא ס"ל כוותיה. וגם סיום דבריו הכי הל"ל כו' אין לו ביאור: ומצאתי בשטמ"ק בשם הר"י פי' אחר בסוגיין וז"ל [ד"ה למעוטי] וכיון דלרבי יהושע בן לוי חלא הוא ואפילו כורא פרי הגפן אין מברכין פשיטא דאפילו לרבי יוחנן אין להכשירו לענין קידוש וכו' ע"כ. והיוצא מדבריו דגם לר"י דק"ל כותיה וקוסס מברכין עליו פה"ג אכתי אינו ראוי לקידוש. וגם למסקנה מסיק כן הר"ד יונה וז"ל, עלה בדיננו. אין אומרים קידוש היום על היין קוסס דריחיה חלא וטעמיה חמרא אף על פי שמברכין עליו כורא פרי הגפן. וחשבתי ליישב דהם סברו כר"י קוסס פסול. אך להלכה קי"ל כר"י דיין שטעמו חמרא וריחו חלא כשר לקידוש וכמו שפסקו הרמב"ם וש"ע וע"כ דלמרו הגמ' כהרשב"ם ולא כר"י וא"כ הורגין דלינא דיין קוסס כותה לקדש עליו.

¹ **יאשיב** שיהיין קוסס ג"כ תחילתו היה יין, ורק האח"כ נתקלקל. מ"מ כיון שנשנתנה לריעותה נפסל מע"ג מזבח, משא"כ ביין מגתו שאין בו שינוי לריעותא, ורק איבד מעלתו להיעשות יין, אבל לא נגרע מאיכות טעמו וריחו, [כנ"ל בבבבאור דבריו].

² **הר צבי** (ח"א סי' קנ"ה), מנח"י (ח"ח סי' י"ד), שבט הלוי (ח"ט סי' נ"ח), יחוד"ד (ח"ב סי' ל"ה).

³ **ובהברה** מסוימת אמרו לי שעשו מיץ ענבים שלא היה טעמו טוב, וכל התנויות החזירותו לחברה, ועכשיו עושים מהם יין במפעל שלהם. והעיר הגר"ש פעלדר שליט"א דבאמת כן מוכה מדברי הפוסקים שמיץ מבושל דינו כיון ואפי' ענבים שנשתלשו וסחטם דינם כיון אפי' שלא היתה להם כלל שעת הכושר וכמש"כ המ"ב [סי' רב סק"ד] דהנה מבואר בפוסקים דיין צימוקים כשר לקידוש וכרכהו פה"ג, ובכמה אחרונים מבואר וכן משמע מדברי השו"ע דאופן עשיית יין צימוקין הוא ע"י שרייתם במים למשך זמן [ג' ימים] או בישולם במים ואותם המים נעשים יין כשמטננים אותם מהצימוקים. ואי נימא שמיץ מפוסטר או מבוטל פסול לקידוש כיון שאינו יכול להיעשות יין וכל היתור הוא מטום שהיה ראוי להיעשות יין קודם הפיסטור הרי כאן שמבטלים הצימוקים או הענבים קודם עשיית היין ואפי"ה כשר לקידוש. ומוכח אחר כושנו הדברים או שלא צריך שיהיה ראוי ליעשות יין או שאינו נכון כלל וגם לאחר הבישול יכול הוא להיעשות יין. עכ"ד. והוא צ"ע על כל מי שסבד דמיין מפוסטר פסול לקידוש.

וכן העיר בעין זה, הגרצ"פ פראנק בשו"ת הר צבי אורח חיים א סימן קנח וז"ל ועוד הרי מבואר בסי' ח"א א"ב (ה"א) שבת כ"ה ו סניף ז) וז"ל: מצוה לקדש על יין או יין צימוקים ובכ"ז שיהיה בו טעם יין יבש ומקדשין על יין מבושיל. ולכן מותר לשתות הצימוקין ולסמן היין ולקדש עליו. עכ"ל. משמע דהריא דאף בצימוקין שנתבשלו מותר לקדש. וכשיעו בענבים שנשתלו וראויים הם לקידוש (ועיין רש"י בנחות דף פז ע"ב) יבאורה נסחטו ונתבשלו עדיפא מפי' דה"ל ע"ז ע"ב יין קודם הבישול, משא"כ בענבים שנתבשלו שלא היה להם שם יין מניחם קודם הבישול, וכי"ב בסידור דהיה דיני קידוש דיין צימוקים מקדשין עליו ואפי"ו בישול הצימוקים, דיין מבושיל מקדשין עליו. עכ"ל.

ויש להוסיף דבאמת הוקשה לי המציאות דכידוע הבקטריה היא המייצרת את האלכוהול ואת תהליך התסיסה וכל שמבטלים המיץ כל החידקים מתים ואיך א"כ יכולים לעשות יין אחר בישול הענבים או כי הצימוקים, ושאלתי

ומנהג העולם לקדש ע נהגו כמה ו

ג. מזיגתו :

והנה בשו"ת מנח"ש (הג) שמיץ ענבים אין

וכן הביא בספר וזאת הבר הגרי"ש אלישיב. וכן ו

הגרי"ש"א פרק כיצד מברו מיץ ענבים שהוסיפו לו

לאחד מן המומחים בעשיית הי המיץ פתוח במקום לא הם כ"ו

ועיין שלחן הגוי בירורי הלכה להיעשות יין פסול לקידוש. אמ

עליו בפה"ג. וכי"ב בשו"ת ועין ורק ביין מבושל מבואר (סי' ו

בגמרא (בבא בתרא צ"ו ע"ב) משא"כ האי חידוש שהוא מבו ואמר שהוא טעות. שהוא בעו

ועל זה אני מוכך לקדש עליו העולה מכל הג"ל דמיין ענבים

יכול להיפך ליין ע"י שיסאר פ עיין בחשובות והנהגות (ה"ב

¹ מנח"י (ח"ח סי' י"ד) וכ"כ ב חוט השני (הלכות ברכות סי'

החזו"א (חוט השני שם) ועיין דגר"מ אמר שאפשר להוסיף נ

² ויפוד מחלוקת הפוסקים אם צ"ב, שמוזג כשר לקידוש מש

דוקא הושבת, אלא כל עיקר טעמו משתנה ונעשה יותר דל

דכל שנשתנה פוסל, והמתירים דביינות שלנו אפשר להוסיף מ

דע"ב סי"ה, ובשעה שמוזגם מ שם עיננו ונאות שמעט מים

ליישוב שהגרש"א סבר דמיין דהיינו כמות שהוא וכל שמוס

ומנהג העולם לקדש על מיץ ענבים, וכן נהגו כמה מגדולי הדור.^L

וכידוע הרבה סוגי מיץ ענבים, גם אלו שכחוב עליהם "100 אחוז מיץ", מהולים הם במים ולדבריהם יש לחוש דברכתו שהכל. [וראה להלן.]

ג. מזיגתו במים

והנה בשו"ת מנח"ש (הנ"ל) הזכיר בסוגריים שמין ענבים אין להוסיף עליו מים, וכן הביא בספר וזאת הברכה (עמ' 116) בשם הגרי"ש אלישיב. וכן הוא בספר שיעורי הגרי"ש פרק כיצד מברכין. וא"כ לפי"ז כל מיץ ענבים שהוסיפו לו מים איבד שם יין,

אולם רוב גדולי הדור התירו מזיגה גם במיץ ענבים,¹ וכתבו ששיעור המזיגה תלוי בחוזק המיץ, וגדר הדברים הוא שמותר להוסיף עד שלא יהא נגרע טעם המיץ.² ובספר אור לציון שם, ובשבה"ל כתבו שהכל תלוי בחוזק היין, וכל שטעמו עמו לאחר הוספת

לאחד מן המומחים בעשיית היין כיום ואמר לי הנכון שכולם מתים אבל יש המון חיידקים באויר וכשמשאירים את המיץ פתוח במקום לא הם כ"כ אז המיץ תופס הבקטריה מהאויר ומתחיל תהליך תסיסה.

ועיין ש"הן הלוי בירורי הלכה סי' ה עמ' טיב בשם הגרי"א הענקין, דיין מפוסטר או שנעשה בו תהליך שאינו יכול להיעשות יין פסול לקידוש. אמנם עיי"ש בהערה הכתב שמין ענבים מפוסטר, יכול שוב להיעשות יין ולכן יש לברך עליו בפה"ג. וכ"כ בשו"ת ויין יקף אורה היים סימן קיא וז"ל הנה גם אני שמעתי מפקפקין מחמת שהוא מבושל, ורק ביין מבושל מבואר (סי' ר"ב כ"א) שמברכין בורא פרי הגפן, משא"כ במה שלא בא לכלל יין, והא דמבואר בגמרא (בבא בתרא צ"ז ע"ב) סוחט אדם אשכול ענבים ואומר עליו קידוש היום, היינו כושם שראוי להיות יין, משא"כ האי תירוש שהוא מבושל אין ראוי להיות עוד יין, כך שמעתי טעם המפקפקין, ושא"תי את כע"ז מסחר היין ואמר שהוא מינות, יתראה בעצמו עושה מהגרניץ זשים יין כשהכר לו שאינו מביש"ל כ"כ ש"א יהא נגישה יין יג"ל זה אני סובר לקדש עליו בשבת וז"ל עכ"ל.

הנז"ח מכל הנ"ל דמין ענבים שהוציאו מכנו את הבקטריה המייצרת את היין או ע"י פיסטור או ע"י סינון עדיין יכול להיפך ליין ע"י שישאר פתוח בטמפרטורה נכונה.

¹ עיין בתשובות והנהגות (ח"ב סי' רמ"ג) שכתב שכן נהגו הגרי"ז והחזו"א והגאון מטשעבין.

² מנהי"י (ח"ה סי' י"ד) וכ"כ באור לציון (ח"ב פ"כ"ח). שבט הלוי (ח"א סי' נג) ארחות רבינו (חלק א עמ' ריא) , חוט השני (הלכות ברכות סי' רב). גבורות אליהו (עמ' קכד) וכן העידו הגרי"ח קנייבסקי והגרי"ד זרח שפירא בשם החזו"א (חוט השני שם) ועיין עוד בישא ברכה עמ' נט. ושמעתי מהגר"ש פעלדך מהגרי"ד פיינשטיין אמר שאביו הגר"מ אמר שאפשר להוסיף מים למיץ ענבים.

³ יסוד מחלוקת הפוסקים אם מותר להוסיף מים למיץ ענבים, נראה לענ"ד שהוא תלוי בפירוש דברי הגמ' (ב"ב צ"ב) שמוזג כשר לקידוש משום דעלווי עלייה, ויש לחקור אם צריך דוקא שנתעלה והושבת ע"י המזיגה, או דלאו דוקא הושבת, אלא כל עיקר הענין הוא שלא יהא נגרע. והנה כשמוסיפים מעט מים למיץ ענבים וכן ליין שלנו, טעמו משתנה ונעשה יותר דליל, אכן אינו משתנה לדיעותא רק אם מוסיף כמות גדולה של מים. וסברת האוסרים דכל שנשתנה פוסל, והמתירים סברי דרק בנשתנה הטעם לדיעותא אסור. [ובאמה לא הכנהי סברת הפוסקים דאמרו דביינות שלנו אפשר להוסיף מים, ובמין ענבים אסור, שהרי גם יין שלנו טוב יותר בלי מזיגה, וכמ"ש"כ הרמ"א בסי' רע"ב ס"ה, ובשעה שמוזג משנה קצה טעמם ואינו למעלותא. ואפ"ה התירו, ואמאי במיץ ענבים אסור, שהרי גם שם עיננו רואות שמעט מים אינו מגרע מאיכותם, ולכך אע"פ שמשנה טעמם, יש להחיר כמו ביין. שוב שמעתי ליישב שהגר"ש"א סבר דכין ענבים אינו חשוב בעצם כיון אלא דנתחדש שמהני לקידוש ואין לך בו אלא תירושו דהיינו כמות שהוא וכל שמוסיפים לו מים המגרעים טעמו, נפסל].